...ОРНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

ҮРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

...127) | 1963 оной мартын 19, вторник | Сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

РСФСР-эй Конституциин 39-дэхи статьягай үндэһөөр РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ гогтообо:

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессие 1963 оной апрелиин 4-дэ Москва городто зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ИГНАТОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1963 оной мартын 16.

...хые хүтэлбэрилхэ ленинскэ ...л ёһонууд бэелүүлэгдэнэ

...болон гүрэнэй ...ленинскэ гол ...д сэхээр хам...хэ зуураа, ара...үри нарин һай...дэг болохо та...үедэ, илангаяа ...болоһонһоо хой...дтэ, угаа ехэ хү...унис парти, тэ...льна Комитет

...нэй Центральна ...ленинскэ хараа ...байһые ажабай...гэршэлэн харуу...утэй жэлэй тур...эрилжэ байһан ...н соведүүд, кол...дай үйлэдбэриин ...хадаа манай ...омикын мүнөө...хэмжээндэ таа...ые хүтэлбэрилхэ ...д болоно. Ара...үри һайнаар хү...болохо, союзна ...дые болон ню...дые улам ехэ ...о талаар пар...мо революцион...д долоон жэлэй ...латайгаар дүүр...мүлөө үзүүлээ, ...эдэбхи хэшээл ...шэлүүлээ.

...ай ажахые саа...һайнаар хүтэлбэ...гээшэ партиин ...жээнэй, шуха...рилгонуудай нэ...гэжэ КПСС-эй ...тоолоһон байна. ...н гол, ёһотойл ...лынь партиин ...наринаар то...ой. Тэрээн соо ...нэ: **«Коммунис ...үедэ арадай ...шатаар түбэй ...эрилгые бэхи...жуулан һайжа...та хүтэлбэрил...ическа үндэһэ ...хоор хүгжөөхэ**

...н, партиин шэнэ ...заабаринуудые ...арадай ажахые ...олон түсэблэл...н һайжаруулха ...дхэбэри КПСС-...бриин Пленум ...н байгаа. Үйлэд...э баримталан, ...ууд шэнэдхэн ...Партийно-гүрэ...э хиналта орон ...гдаа. Техниче...э нэгэ газарһаа ...шухала хэмжээ...дээ.

...жа байһан бү...улганууд агуу...анал бодолоор ...э. КПСС-эй ЦК-...Пленум дээрэ ...э, нүхэр Н. С. ...э хэлээ һэн:

...нарин зорилго...лгэдэ револю...эдэбхи гаргаха ...Ленин, тэрэнэй ...тэрэнэй сэсэн ...м, зүбшэл, заа...й партида, тэ...хы коммунист...жэшээ боложо ...лэй хэрэгүү...е, хүтэлбэрил...он хуули ёһо...даа гурбашье ...хубилгаха хэ..., партиин заса...йха үедэ эмхид...рэнэй шухалын ...дэһэн зорил...э хэрэг угаа ...гоно, олон ал...шэнэдхэлгэ...адалда хүргэнэ ...Ильич заагаа

...-гай Президиу...Министрнүүдэй ...тын заседани ...оложо, нүхэр ...түрүүлэгшээр ...«Правдада» мэ...Угаа ехэ гүрэн ...шанартай асуу...седани дээрэ ...Промышлен-

ностиин болон барилгын хүгжэлтэ хүтэлбэрилгые, СССР-эй Госпланай, СССР-эй Совнархозой, СССР-эй Госстройн, гүрэнэй һалбаринуудай болон үйлэдбэриин комитедүүдэй хүдэлмэри тааралдуулгые саашадань һайжаруулха зорилгоор **СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй СССР-эй Арадай Ажахын Дээдэ Соведые байгуулха шухала гэжэ мэдэрэгдээ.** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар иимэ орган байгуулагдаа. СССР-эй ВСНХ хадаа манай орон дотор промышленностиие болон барилгые хүтэлбэрилхэ талаар гүрэнэй дээдэ орган болоно. Промышленностиин болон барилгын хүдэлмэритэй, гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгые хангалгатай холбоотой асуудалнуудые шиидхэхэ бүхы шухала эрхэ, түлөөлэлгэ энэ органдо олгогдоһон байна. Энэ орган ажал ябуулгынгаа талаар СССР-эй правительствын үмэнэ тоосодог, тэрэнэй хүтэлбэреэр хүдэлдэг байха юм. Хаанашье мэдэлтэй байһанһаа дулдыдангүйгөөр гүрэнэй бүхы органуудай уялгата ёһоор дүүргэхэ зэргэтэй тогтоолнууд болон захиралтануудые өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгые хараадаа абан, СССР-эй ВСНХ гаргадаг байха.

СССР-эй ВСНХ-гай байгуулагдаһантай дашарамдуулагдан, хэдэ хэдэн эмхидхэлэй асуудалнууд хаража үзэгдөөд шиидхэгдээ. СССР-эй Госплан, СССР-эй Арадай Ажахын Совет ниитэ союзна органууд байһанаа, союзна республиканска органууд болгогдоо. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, мүнөө СССР-эй Совнархозой баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бүхы республиканска совнархозууд, экономическа районуудай совнархозууд уялгата ёһоор, тиихэдэ СССР-эй Госпланай шиидхэбэринүүдые союзна республикануудай госпланууд заатагүй дүүргэлтэ болгохо ёһотой. Урда тээнь республиканска совнархоз бүхэн имагтал союзна республикын Министрнүүдэй Соведтэ мэдэлтэй байгаа һаа, мүнөө республикын Министрнүүдэй Соведтэ болон СССР-эй Совнархоздо мэдэлтэй болоо. Энэ хадаа союзна республикануудай госплануудта хабаадана. Союзно-республиканска орган бологшо СССР-эй Госстройн шиидхэбэринүүдые союзна республикануудай госстройнууд болон барилгын бусад организацинууд уялгата ёһоор дүүргэхэ байна.

Тиимэ болохолоороо, СССР-эй Совнархоз, СССР-эй Госплан, СССР-эй Госстрой өөһэд өөһэдынгөө шатаар республиканска совнархозуудтай, экономическа районуудай совнархозуудтай, союзна республикануудай госплануудтай, госстройнуудтай болон барилгын организацинуудтай сэхэ холбоотой байха болоно. Энэ хадаа промышленностиин, барилгын хүдэлмэриин асуудалнуудые тодорхой һайнаар шиидхэхэ арга олгоно. Үйлэдбэри болон барилгын мүнөө угаа ехэ хэмжээтэй болоод байхада, тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхэ гээшэ угаа ехэ удха шанартай. Тодорхой һайн хүтэлбэри гээгдэнги участогуудые түргэнөөр урагшань татаха, жэгдэ бэшэ ябадал болон бэрхэшээлнүүдые, түсэблэлгэдэ, материал, техникээр хангалгада, хамжажа үйлэдбэрилдэг юумэнүүдые бүтээлгэдэ үзэгдэдэг дутуу дундануудые хаһа саг соонь зайсуулха арга олгоно. Эдэ бүгэдэ хадаа предприятинуудай, барилгануудай амжалтатайгаар хүдэлхэ, тэдэнэй ажал ябуулгын экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха, шэнэ техникые түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэрие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, гүрэнэй жаяг журам бэхижүүлхэ, нютагай тала харадаг ябадал зайсуулха хэрэгтэ туһалха байна.

Шэнэ эрхэ байдалда арадай ажахын түсэбүүдые зохёожо бэелүүлгэдэ союзна республикануудай болон нютагай органуудай дүүргэдэг үүргэ горитойгоор дээшэлхэ. Түбэй нэгэ газарһаа хүтэлбэрилгэ олониитын эдэбхи хэшээлдэ түшэглэдэг дээрэһээ энээниие бүри ехээр дээшэлүүлхэ болоно.

СССР-эй Госплан, СССР-эй Совнархоз, СССР-эй Госстрой СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй СССР-эй Арадай Ажахын Дээдэ Соведэй мэдэл доро байха.

СССР-эй Арадай Ажахын Дээдэ Соведэй байгуулагдаһан ушар бүхы орон дотороо предприяти, барилгаһаа эхилээд түбэй газар хүрэтэр түсэблэлгэ хэхэ, промышленность болон барилгые хүтэлбэрилхэ нарин һайн системэ байгуулха талаар шухала алхам болоно.

Арадай Ажахын Соведүүдэй Бүхэроссин 1 съезд дээрэ 1918 ондо В. И. Ленин иигэжэ хэлээ һэн:

«Нүхэдүүд, Арадай Ажахын Дээдэ Соведтэ мүнөө эгээл бэрхэтэй зорилгонуудай нэгэн, эгээн һайн һайхан зорилгонуудай нэгэн даалгагдаба. Октябриин революциин түйлалтануудай саашадаа ехэ болохо тудам, революциин эхи табиһан энэ эрид хубилалтын гүнзэгырхэ тудам, социалис революциин түйлалтануудай үндэһэ һууриин бүри бүхеөр табигдаха, социалис байгуулалтын бэхижэхэ тудам Арадай Ажахын Соведүүдэй дүүргэдэг үүргэ бүри дээшэлхэ...»

Арадай ажахые хүтэлбэрилхэ талаар В. И. Ленинэй мэндэ байхада баримталагдадаг гол ёһонуудые болон эмхидхэлэй байгууламжые һэргээхэдээ, бидэнэр юрэл хуушан гуримда тэхэрин ороно бэшэбди. Промышленность болон барилгада шанарай талаар болоһон угаа ехэ хубилалтануудые хараада абан, үйлэдбэриин хэмжээнэй асари ехээр ургаһые хараада абан экономикые хүтэлбэрилхэ мүнөөнэй гурим байгуулагдаа. Мүнөө манай промышленность, багсаахада, нэгэ жэлэй турша соо дайнай урда тээхи арбан гурбан жэлэй турша соо бүхы дээрээ гаргагдаһанай шэнээн продукци бүтээн гаргана бшуу!

Совет хүнүүд саашадаа бүри ехэ амжалтануудые түйлаха байна. СССР-эй арадай ажахые 1964—1965 онуудта хүгжөөхэ түсэбэй проект, СССР-эй арадай ажахые 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проект зохёохо тухай КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хамтын заседани дээрэ шиидхэбэри абтаһан байна. Энэ мэдээсэл хадаа коммунизмын замаар найдамтайгаар дабшажа ябаһан өөрынгөө агууехэ, хүсэн түгэс Эхэ оронойнгоо түлөө совет хүнүүдые омогорхуулһан, баясуулһан байна.

(«Правдын» мартын 16-най түрүү бэшэгһээ).

ТАСС-ай мэдээсэл

„Марс-1“ ниидэһээр

«Марс-1» гэжэ планетэнүүд хоорондын станцитай ээлжээтэ радио-холбоон мартын 16-да байгуулагдаа. Телеметрическэ мэдээнүүд станциһаа абтаа. Радио-холбооной байгуулагдаха үедэ планетэнүүд хоорондын станци 98 миллион 863 мянган километр газарһаа холо ошоод ябаа. «Маринер-2» гэжэ замбуулинай аппарадтай эгээн холын радио-холбооной байгуулагдаһан тухай Американ хэблэлдэ толилогдоһон байгаа. Тиихэдэ, «Маринер-2» аппарадай ошоһонһоо 12 миллион километр холо ошоод ябаһан «Марс-1» станцитай радио-холбоон байгуулагдаба гээшэ.

Хабарайнгаа тарилгада бэлэн гут?

„Хабарай үдэр жэл тэжээдэг“. Тарилгадаа эртэнһээ һайнаар бэлдээ һаа—онохош, хожомдоо, нобшороол һаа—хохидохош

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениһээ

Һайнаар бэлэдхээгүй һаа, бэрхэтэйшэг болохо

Хабарай тарилгын эхилтэр оройдоо үсөөхэн хоног үлэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тарилгада бэлдэлгын түгэсхэлэй шата байжа, тон хүндэшье, харюусалгатайшье үе болоно.

Тиимэһээ эндэ ушарһан бүхы дутагдалнуудые түргэн усадхаха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай.

Партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор Партийно-гүрэнэй хиналтын комиссинууд эмхидхэгдээд, хаа хаанагүй хабарай тарилгада хэр бэлэдхэгдэжэ байһые шалгана. Эдэ шалгалтануудта хүдөө бэшэгшэд хабаадалсана.

Иимэ рейд-шалгалта Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин колхозууд болон совхоздо хабарай тарилгын бэлэдхэлэй муугаар ябажа байһые элирүүлбэ. Мартын 10-най мэдээгээр, управлениин 172 тракторай 35-нь заһабарилагдаагүй, тэрэ тоодо Саянай совхоздо —11 трактор, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо—7 трактор. Түнхэнэй «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй мастерскойн заһабарилһан тракторнууд илангаяа муу шанартайда тоологдоно. Мүн элдүүрилгын, тарилгын зэр зэмсэгүүдшье гүйсэд бэлэн бэшэ. Техникэ заһабарилгын иигэжэ хожомдоһон дээрэһээ харахада, хабарайнгаа тарилгада бэлэн бэшэ байһыень гэршэлнэ.

Мүн энэ управлени тарилгын үрэһэ хүрэнгөөшье гүйсэд һайн бэлдээгүй байшоо. Жэшээлхэдэ, «Маяк» колхозой Гүжэрэй бригадада 1094 центнер шэниисын үрэһэн дахинаа сэбэрлэлгэдэ орохо байгаад, мүнөө болотор миин хэбтэнэ. Энэнь ганса сэбэрлэлгэдэ орохо бэшэ, үшөө тарилгын шанарта хүргэгдэжэ, хордоглохо ёһотой бшуу. Тэрэшэлэн бүхы хүрэнгын орооһые тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри үшөө эхилээдүй.

Энэ колхозой бүхы хүрэчгын орооһон бүтүү бэшэ, задагай һарабша доро хэбтэдэг. Тиимэһээ бүхэли үбэлдөө тоогүй олон шубуу шонхорой тэжээл боложо хорохоһоо гадна, хэды шэнээн ехэ таряан гутаа гээшэб! Эндэхи амбаарша А. А. Зверев, колхозой агроном В. Д. Амбуев гэгшэд мүнөө хабарай тарилгын ойртожо байхада, харюусалгата хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандаһан зандаа.

Саянай совхоздо хартаабхын үрэһэн ехээр үжэнэ, гутана. Тиин энээниие түүбэрилэн илгаха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Хранилищи доторнь һаруул гэрэлгүй, тиигээд хартаабхаһаа сагаан эшэ һуга ургажа, шанарыень ехээр муудхаагаа. Эндэ үүдэ урхэнь саг үргэлжэ таглаатай, агаарынь муу байдаг.

Совхозой нэгэдэхи отделениин 1-дэхи бригадада 750 центнер үрэһэн тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, 1000 центнер шэниисын үрэһэн хаанаһаашье асарагдаха юм, мүнөө дээрээ үгы байна. Эндэ тракторнуудайшье заһабарилга муу. Мүнөө тэдэнь элдэб хүдэлмэридэ хэрэглэгдэжэ, заһабарилагдаһан шанараа гээнэ. Үйлэдбэриин управлени поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө миил 22 процент дүүргээд байна. Энэ хүдэлмэри Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозуудта бүришье муу—миил 5-6 процент дүүрэһэн байха юм. Тэрэшэлэн поли дээрэ саһа тогтоолго унжагайрхаһаа гадна, мүнөө һайрамай уһа тогтоохо бэлэдхэл хэгдэнэгүй.

Тарилгын болзор ойртожо, тоотойхон хоног үлэбэ.

Полевой стануудые заһабарилха, тухеэрхэ, һонин литература, плакадууд болон лозунгнуудаар хангаха шухала. Механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ тушаа эргэнһээ һаналаа табиха хэрэгтэй.

Ш. Байминов, манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Онохойн совхозой механизаторнууд И. Спиридонов Ю. Жданов хоёр Россин Федерациин колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй начальнигуудай, партийна комитедүүдэй секретарьнуудай зүблөөн дээрэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгые һонирхон уншажа байна. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Зэдын үйлэдбэриин управлениһээ

БАЙГААЛИДА НАЙДАЖА БАЙҺААР ОРОЙТОХОЛ

Ту... управлениин ажахынууд байгша ондо 5500 гектар шэнэ газар хахалжа, хахалагдадаг газараа 127.370 гектарта хүргэхэ юм. Тэрэнэй 79 мянган гектар гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 18 мянган гектараар ехэ газарта тарилга хэгдэхэ байна. Шэниисэ таригдаха газар үнгэрһэн жэлэйхиһээ 18739 гектараар ургэдхэгдэжэ, бүхыдөө 47 мянган гектарта хүргэгдэхэ юм. Тиигэжэ бага ургаса үгэдэг обёос, хара тарянай талмай горитойгоор хороогдожо, шэниисэ болон кукуруза, горох, саахарай свёклын тарилга урдынхидаа орходоо нилээд дээшэлхэ байна.

Тарилгынгаа газарые горитойгоор ургэдхэжэ, гектар бүхэнһөө 8,5 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 1 центнерээр ехэ орооһо хуряагаад, гүрэндөө хамта 130 мянган центнер таряа худалдаха гэһэн эндэхи колхоз, совхозууд хабарай тарилгые бэлэдхэл ехэтэйгээр угтажа, саг болзортонь шанартайгаар үнгэргэхэ зорилготой. Тиигэжэ эндэхид мартын 20 болотор бүхы трактораа заһабарилжа дүүргэхэ, апрель һарын хахадлатар колхоз, совхозуудые эрхим шанартай үрэһэ хүрэнгөөр хангаха зорилгонууд хараалагдаа һэн. Кукуруза тариха 11300 гектар газар дээрэ хамта 156 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдахаар хараалагдаһан юм. Февраль, март һаралнуудта 75 мянган тонно шэбхэ гаргагдаха байгаа. Эдэ шухала зорилгонуудайнь мүнөө хэрээр бэелүүлэгдэжэ байһые хаража үзэхэдэ, зарим ажахынуудта тон бирагүй байдал үзэгдэнэ. Управлениин бүхы ажахынуудта нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 26 трактор олоор заһабарилагдаһаншье һаа, үшөө 90 шахуу трактор тарилгада бэлэн бэшэ байһаар. Ленинэй нэрэмжэтэ (Зэдэ), Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозууд, «Октябрьский» совхоз нёдондонойхиһоо үсөөн трактор заһабарилаад байнхай.

Кукуруза болон бусад ургамалнуудые тариха газар дээрэ наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Наг шэбхэ гаргаха түсэб оройдоол 12,8 процент дүүргэгдээ. Кукуруза тариха газар дээрэ 12670 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна. «Коммунизм» (Зэдэ), Ленинэй нэрэмжэтэ (Зэдэ) колхозуудай, «Октябрьский», Борьёогой совхозуудай кукурузын поли дээрэ нэгэшье тонно наг шэбхэ гаргагдаагүй байһаар. Эдэ ажахынууд таряалан, сабшалан дээрэ 14000—30700 тонно шэбхэ гаргаха түсэбтэй юм. Мүнөө хабарай тарилгын ерээд байхадань, поли дээрээ нэгэшье тонно шэбхэ гаргаагүй тус ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд юу бодоно гээшэб? Газараа үтэгжүүлээгүй аад, орооһо тарянай болон кукурузын эшэ набша хуряаха түсэбөө дүүргэжэ шадаха гээшэ гү? Али урдынхидаал адли байгаалиһаа хайра хүлеэһээр гээшэ гү? Хэрбээ энэ бодолдо ээлэтдээд, һанаа амар һуугаа һаа, баян ургаса хуряажа шадахагүйл. Иимэ ушарай тохёолдохогүйн тула управлениин хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд нэрлэгдэһэн ажахынуудай ударидагшадай урда бүри мүнөөнһөө шанга эрилтэ табиха зэргэтэй.

—Наг шэбхэ зөөхэ арга шадал олдоногүй, — гээд һанаа амар гараа дэлгэжэ һууһан Борьёогой совхозой ахалагша агроном И. И. Зайцев мэтын мэргэжэлтэдые нойрһоонь һэреэхээр болоо. Гадна энэ совхоздо үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэреэ тон хангалтагүйгөөр хэнэ. Бии байһан 30200 центнер орооһо тарянайнь үрэһэнэй ехэнхи хубинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар. Гүрэнһөө һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэеэ һэлгэжэ абаха хүдэлмэри һаял эхилээ.

Энэ жэл Зэдын управлениин ажахынууд гүрэнһөө 12 мянган центнер орооһоной һайн шанартай хүрэнгэ һэлгэжэ абаха юм. Харин оройдоол 3 мянга шахуу центнер орооһо һэлгэжэ абаад байна. Хэрбээ саашадаа иимэ ябадалаар үрэһэ һэлгэжэ абаха болоо һаа, тарилгын эхилтэр үрдихэгүй.

Тарилгын болзор газаа орожо ерэбэ. Тиимэһээ трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха, наг шэбхэ зөөхэ, механизаторнуудай һуралсал түгэсхэхэ хүдэлмэреэ шамдагайгаар, шанартайгаар ябуулха хэрэгтээ управлениин болон колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд харюусалгаяа бүри дээшэлүүлхэ ёһотой.

М. ГОНЧИКОВ, манай корр.

Үдын совхозой (Хори) 4-дэхи отделениин механизаторнууд хабарай тарилгада һайнаар бэлдэбэ. Трактор, хүдөө ажахын машинанууд заһабарилагданхай. Зураг дээрэ: тус отделениин механизаторнууд заһабарилагдаһан анзаһа, сеялкэнүүдээ хаража ябана. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МЕХАНИЗАТОРНУУД—ГОЛ ХУСЭН

Саяанай совхозой нэгэдэхи отделениин хоёрдохи бригада мүнөө совхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Энээнииe туйлахын тула бригадын партийна организаци ажалшадай дунда иш тэ-политическэ, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулhан байна. Бригадын гэшүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ходо ябуулагдажа байдаг, олон коммунистнар ажахын харюусалгатай участогуудта эльгээгдэнхэй. Манай бригада ехэхэн талмай дээрэ тарилга хэдэг гээшэ.

Энэ жэл бригада 1900 га талмай дээрэ, тэрэ тоодо 1000 га шэнинсэ, 240 га кукуруза, 120 га горох болон тэжээлэй бусад культура тариха юм. Хара болон намарай паарай багаар хахалагдаhан дээрэhээ, тарилга ехэнхидээ хабар хахалагдаhан газар дээрэ хэгдэхэ болоно.

Тиин мүнөө жэлэй тарилгын хүдэлмэри тон ехэ байхань. Тарилгын хүдэлмэриин амжалта ехэнхидээ механизаторнуудай оролдосотой шударгы ажал хүдэлмэриhөө дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ механизаторнуудые бэлдэхэ, мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлхэ талаар партийна организаци ехэхэн оролдолго гаргана.

Мүнөө жэл үндэр ургаса абахын тула механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Һаяхан болоhон партийна нээмэл суглаан дээрэ хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ябаса тухай хэлсэгдээ. Тэндэ үгэ хэлэhэн трактористнар болон бэшэшье механизаторнууд тарилгын хүдэлмэри саг болзортонь, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула үнэтэ hайн дурадхалнуудые оруулаа.

Бригадын олохон коммунистнар механизаторнуудаар хүдэлнэ. Тэдэнэй нэгэн Даба Хоборкович Таханов болоно. Тэрэ хорёод жэлэй туршада техникын жолоо дүнгэжэ, газар тарялангаа hайнаар эдлүүрилжэ, баян ургаса абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа ябадаг. Энэ үе соо Даба Хоборкович хэды залуу механизаторнуудые hургажа, түрүү хүнүүдэй зэргэдэ табяа гээшэб!

Коммунист Лопсон-Нима Гыргенов 1943 онhоо хойшо таhалгаряагүйгөөр трактористаар хүдэлмэрилдэг. Даруу хонгор зантай, дүй дүршэл ехэтэй, ажал хүдэлмэридөө бүхы hанал бодолоо зорюулжа ябадаг энэ коммунист бригадынгаа гэшүүдэй дунда тон ехэ хүндэтэй болонхой. «Лопсон-Нимын хэhэн, бүтээhэн юумэ ходол hайн шанартай, бата найдамтай байдаг», гээд совхозойхид хөөрэдэг. Партиин гэшүүн нүхэр Дылгеровые абаад үзэе. Энэ нүхэрнай өөрөө hайнаар хүдэлхэhөө гадна, баян дүй дүршэлөө залуу механизаторнуудай шадабари болгохын түлөө ходо оролдожо байдаг. Мүнөө нүхэр Дылгеров залуу механизаторнууд Буда Партилхаев, Владимир Таханов, Шагдар-Жап Миронов гэгшэдэй партида орохын түлөө бэлэдхэлгэдэнь туhалжа байха юм.

Манай бригада 16 трактортай. Энэ техникэеэ зүбөөр хэрэглэхын тула, партийна организаци ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхаhаа гадна, механизаторнуудай үүргэ дээшэлүүлхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. Тэдэнтэй ходо суглаан, зүблөөн үнгэргэгдэнэ, ажал хүдэлмэридөө хангалтагүйгөөр хандадаг хүнүүд шангаар шүүмжэлэгдэжэ, түрүүшүүл али болохоор урмашуулагдана.

Партийна организациин, бригадын бүхы гэшүүдэй оролдосотой hайнаар хүдэлhэнэй ашаар тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри муу бэшээр ябана. Трактор, машина гүйсэд заhагдажа дүүргэгдэнхэй, үрhэ хүрэнгэ тарилгын шанарта хүргэгдөө, поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб дүүргэхын түлөө эдэбхитэй шанга хүдэлмэри ябажа байна. Мүнөө жэл хабарай тарилгые эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, тарилгынгаа талмайн гектар бүхэнhөө 14 центнерhээ доошо бэшэ ороохо таряа абахын түлөө тэмсэнэбди.

С. Гомбоев,
Саяанай совхозой 1-дэхи отделениин 2-дохи бригадын парторганизациин секретарь.

Москвагай ка[...]
дой коллектив [...]
Берлинэй карб[...]
тай, Чехослов[...]
«Аутобрады» [...]
мүрысэдэг юм. [...]
предприятинууд[...]
тус завод үйлэ[...]
зэбсэглэхэ, оны[...]
ехэ хүдэлмэри [...]
технигүүд болон [...]
предприятиява [...]
хангаха гурбан [...]
өөhэдынгөө хү[...]
гаар бэелүүлжэ [...]
рэ: табадахи ме[...]
шэнэ отделени [...]
ска амортизато[...]
дые мүлидэг а[...]
хабсаргагдажа [...]
ТАСС-ай [...]

Техническэ пропагандын шэнэ гула[...]

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха, наука болон техникын шэнэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилгоор техническэ информациин Буряадай бюро эмхидхэгдээ. Энэ бюро КПСС-эй обкомой, облпрофсоведэй, урдань байhан Буряадай совнархозой зууршалгаар эмхидхэгдээд Зүүн-Сибириин совнархозой мэдэлдэ байха юм.

Тэрэнэй дүүргэхэ гол зорилго юуб гэхэдэ, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай, Буряадай АССР-эй промышленна түрүү предприятинуудай дүй дүршэл үргэнөөр харуулга, научно-техническэ пропаганда дэлгэрүүлгэ, үйлэдбэриин шэнэ, түрүү юумэ халан абалсалга, уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын ажал hайнаар эмхидхэлгэ болоно. Зүүн-Сибириин совнархозой техническэ информациин Буряадай бюро хадаа техническэ кабинедүүдэй, предприятинуудай библиотекэнүүд болон техническэ информациин бюрогой хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ юм. Тус бюро промышленностиин hалбари бүхэнэй научно-техническэ бүлгэмүүд, ВОИР, эрдэм ухаа дэлгэрүүлгын бүлгэмтэй суттаа научна техническэ асуудалнуудаар лекцинүүдые эмхидхэхэ, тусхай конференци үнгэргэхэ, түрүү дүй дүршэл халан абалсалгын семинарнуудые, үйлэдбэриин экскурси, тематическа выставкэ эмхидхэхэ болоно.

Иимэ ажал, зорилгоёо дүүргэхэ яhала hайн арга боломжо, бааза тус бюрогой мэдэлдэ бии гэжэ тэмдэглэхээр. Хэрбээ урдань информациин бюро 37 дүрбэлжэн метр талмай эзэлдэг hаа, мүнөө 297 дүрбэлжэн метр талмай байра тэрэнэй мэдэлдэ үгтэнхэй. Техническэ кинофильмнүүдые харуулха, конференци, семинар үнгэргэхэ 120 хүнэй hууритай зал, промышленна бүхы hалбариин, барилгын, автотранспортын асуудалаар 100 мянга гаран элдэб номуудтай техническэ библиотекэ бии. Тус библиотекэ олон янзын техническэ журналнуудые социалис лагериин, мүн бусад оронуудhаа абана. Бусад совнархозуудай предприятинуудта нэбтэрүүлэгдэжэ байhан үнэтэ дурадхал, шэнэ түрүү дүй дүршэл харуулhан мэдээсэлнүүд эндэ саг соогоо абтажа байха юм.

Техническэ информациин бюрогой дэргэдэ ниитэ-техническэ информаторнуудай институт эмхидхэгдээ, тэрээнэй ажалда залуу инженернүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Зүүн-Сибириин библиотечнэ институдай библиографиин кафедрые даагша И. Т. Маргерныштерн гэгшын хүтэлбэрилдэг ниитын техническэ информаторнууд бюродо абтаhан шэнэ литература шудалжа, шэлэн абаад, республикын предприятинуудта нэбтэрүүлхые дурадхана.

«Электромашина» заводой технолог Н. Чикозубов институдай эмхидхэгдэhэн түрүүшын үдэрhөө эдэбхитэйгээр ажаллана. Тэрэ манай предприятинуудта 7 хэмжээ-ябуулга дурадхаа. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой дизельнэ цехэй инженер В. Веревко 10 хэмжээ-ябуулга шэлэжэ абаа.

Техническэ информациин бюрогой, Зүүн-Сибириин технологическа институдай научна хүдэлмэрилэгшэдэй, эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй, ВОИР-ай үүсхэлээр түрүү дүй дүршэлэй арадай университет Улаан-Үдэдэ ажаллажа эхилhэн. Тус университет машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын, ой модоной промышленностиин, барилгын, шулуу нүүрhэнэй, эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин, үнгэтэ металлургиин факультедүүдтэй. Наукын болон техникын шэнэ туйлалта, түрүү технологи, уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшодой үнэтэ дурадхалнуудые, ажалай түрүү дүй дүршэл шудалжа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ наукын хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд, технигүүдые, предприятинуудай болон барилгын түрүүшүүл болон хүтэлбэрилэгшэдые хабаадуулха гэhэн зорилго университедэй урда табигдана.

Машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын факультет ажалаа эмхитэй hайнаар эхилбэ. Улаан-Үдын машина бүтээлгын предприятинуудай 100 гаран инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тус факультедтэ hуралсана, хэшээлнүүдынь хараалагдаhан саг болзор соогоо үнгэргэгдэнэ. Шэтын машина бүтээлгын заводой түрүү токарь Владимир Александрович Шубинай лекци шагнагшадай анхарал ехээр хандуулаа. Шэтын станок бүтээлгын заводой главна инженер нүхэр Рар гэгшын лекци мүн лэ hонирхолтой байба.

Токарь В. А. Шубинай бригада hүүлэй гурбан [...]
мянган түхэриг[...]
лан наринжуул[...]
үйлэдбэридөө н[...]
Ажалаа шэнэ [...]
дэн дурадхалай [...]
ашаар ажалай б[...]
дээшэлүүлэгдээ, [...]
ритойгоор хямда[...]
хэдэ, хэрбээ 195[...]
картер тошиилх[...]
хараалагдадаг б[...]
ажал 4,9 час со[...]
1959 онhоо хой[...]
ажалай бүтээсэ [...]
болгогдобо. Нэгэ [...]
гын ажал 7,5 тү[...]
түхэриг болотор[...]

Нүхэр Шубин[...]
дүй дүршэлөөр [...]
тромашина», ло[...]
рилгын заводой [...]
хоhон байна. «Э[...]
дой нүхэр Иван[...]
нүүдэй бригада [...]
дүй дүршэл хал[...]
факультедэй эз[...]
Эрхүүгэй област[...]
рэмжэтэ заводой [...]
лан наринжуулаг[...]
лекци шагнагдаа.

Зүүн-Сибириин [...]
нархозой эмхид[...]
ажалай түрүү [...]
абалсаха хэрэгт[...]
байна гэжэ тэмд[...]
никэ, түрүү тех[...]
дүй дүршэл үйлэ[...]
уралан нариж[...]
зохёолгын ажалы[...]
жалтатайгаар яб[...]
ческэ информац[...]
үзүүлхэ гэжэ hа[...]

Зүүн-Сиби[...]
Буряадай техни[...]
би[...]

ЗУРАГЛАЛ

Парткомой гэшүүн

Намар hэн. Тойроод бүхы байгаалиин хубилжа, hөөг модоной шарлажа байhан үе. Үдэшэ үглөөниинь талаан шалааг уhадшье хүрмэгтэн үрмэтэжэ эхилбэ.

Нэгэтэ Бато-Мунко Цыденовичэй үйлсөөр ябатарнь, Норбо-Жамса тодожо байлгаад, урдаhаань сэхэ хаража ядан дуугарба.

—Ши Бато-Мунко өөрынгөөл бригадые захираад байбалшни болоо hэн даа.

Бато-Мунко Цыденович бага зэргэ аягүйрхэбэшье:

— Магад муугааршье захирдаг байжа болооб, теэд шадаха зэргэмни тэрэ юм,—гэбэ.

— Тиимэ, тиимэ, бидэшье баhа шадалтайбди, хони адуулжа үзөөгүй бэшэбди,—гэжэ хэлэhээр ябаха гэжэ эрьебэ. Тиихэдэнь юундэ Норбо-Жамсын сухалтай ябаhые Бато-Мунко одоо ойлгожо:

— Байзалши, би шамтай дүшөөд жэлэй туршада нэгэ тосхондо ажаhуутараа ямар байhыешни мэдээгүй ябаалби. Зүб даа, наhан соогоо hуражал, hуражал ябаха гээшэмнай,—гэжэ дуугарба.

— Тэнэг hэн хойноо тэрэл зандаа хосорхош, харин би хүнэй хонид руу ябадаггүйб,—гэжэ Норбо-Жамсо нюдөөшье үргэнгүй дуугарба.

— Байзалши, бү түргэдэ, тиихэдээ би ондоо хонид руу ороо гүб? Зүб лэ даа, би түрүүнhээ шамтай хөөрэлдэхэ, хэлсэжэ үзэхэ байгааб. Теэд тиигэжэ манай hанаагаар ходоодоо юумэн бүтэдэггүй бшуу.

— Мүн даа, шамhаа дутуугүй мэдэхэб. Юундэ хүниие үхибүүн мэтээр hурганабши. Абаhаар директортэ хэлээгүй hааш, өөрөө хэмжээ абаха байгааб.

— Хэмжээ, хэмжээ гээд лэ, хэзээнэй иимэ хуурайгаар дуугардаг болообши? Юу хаража түрүүнhээ хэмжээ абангүй ябаа хүмши? Байзалши, шамhаа энээн тухай партийна суглаан дээрэ hайсахан hураха байхабди.

— Һурыт даа теэд. Тахяагай дальбараае намартаа тоолодог ха юм. Хэнэймнай отарын хурьгад олон болоошо ааб, харуужабди.

— Мүнөөнhөө хараха хэрэгтэй. Байтараа хожомдохобди. Парткомой гэшүүн хадаа шиниин хэмжээ абахыешни захинаб. Хэрэгтэй hаань, мүнөөнhөө отара соогоо хүсануудаа таби. Гэбэшье бага зэргэ аягүйрхэбэ. Юуб гэбэл парткомой гэшүүнби гээд абаhаар хүнтэй шангаар хөөрэлдэжэ болохогүй ха юм. Энэ алдуугаа Бато-Мунко хожомынь ойлгоо юм. Тиимсээрээ хараhаар байтарнь алдуугай хэгдэжэ байхада, яажа тэсэхэбши. Гэбэшье коммунист хүн хуулияар, hүхиралгэ зандаралгаар хүнэй урда орохо гэжэ хаанашье үгы ха юм. Харин тэсэмгэй байжа хүниие ойлгуулха шухала. Бэрхэл байна даа, үбгэрхэ тээшээ энэ мэтын партийна даабари дүүргэхэ, энээндэ дадаха гээшэ гэхэ мэтэ олон юумэ ойндоо бодожо ябаа бэлэй. Мориниинье эзэнэйнгээ бодолгото болон ябаха зууранъ, hамбаашалха гэhэндэл, харгыгаар хэбтэhэн хог үбhэ түүжэ эдиhээр үнинэй hэн. «Энээнhээ урда амар ябагша бэлэйб. Юушье дуугара. хэлэ гансал өөрөөл харюусадаг ябааб. Харин мүнөө халтад гэбэл парткомой гэшүүн гээд лэ хүнүүдтэ үлүү үзэгдэдэг болобо гүб?

Түрүүндээ намда тиимэ ехэ даабари байгаагүй. Тиихэдэ мүнөө түрүү дүй дүршэлые тарааха гээшэ хатуул хэрэг байна даа. Залуушуулда ойлгуулжа, хэлэжэ ябахада үгтаа ехэ hонинишье, туhатайшье ха юм. Теэд энэ миниил хэрэг бэшэ байна даа. Залуу эрдэмтэнэй, мэргэжэлтэнэй хэрэг гээшэ. Би оройдоол миин бэшэгшье hайнаар бэшэжэ шадахагүй, ородооршье мүртэй хөөрэжэ шаданагүй ха юмбиб. Газетэ, журнал уншажа, түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалха хэрэгтэй. Искусственна үрэжүүлгые hайнаар мэдэхые оролдожо, брошюра шудалhанаа hанахадаа, энеэдhээ хүрэбэ.

Нёдондо 100 эхэ хонинhоо 100 хурьган абтажа, «Удинский» совхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараа hэн. Тиихэдэ нёдондо жэлэй энэ үеhөө мүнөө жэл hураггүй олон хурьгад абтажа байна гэхэ мэтые бодохо зуураа, энэ хэрэг Жаргалантада удааржа байна гэhэн бодолhоо Бато-Мунко сошобо.

— Түргэлээл, иигэhээр ябатарнай hүни болошуужа,—гээд морёо баалаба.

Шэлэ дабамсаарнь Еши-Ханда Жимбиевэй отарынхид харагдаба. Гэр байрань, хорёо хашаань, hүрилhэн үбhэн гэхэ мэтыень үндэрhөө харахада—гоё гээшынь! Гэдэргээ бусахадаа эндэ орохо юм байна гэжэ шиидэбэ. Энэ отарын хонид hайн байгаа ёhотой. Еши-Ханда хэрэгээ hайн мэдэхэ хүн. Харин тэрэ Виктор Николаевичай отара муушаг байна. Мүн даа хонин ажалда ороhоор hаял жэлhээ үлэжэ байна ха юм. Түрүүндээ хонидые гансал кинофильмдэ харадаг байhан байха.

Энэ отара хадын эгээл хормойдо үбэлжэhэн юм. Абаhаар байрын хоёр шэнэ гэр, тээ сааданань хонидой набтархан байра, саашаа болоходоо нарhан ой харагдана.

Бато-Мунко яаралгүйхэн морёо уяжа, үбhэ табяад оробо. Викторэй hамган Валя хүхюун залуу эхэнэр үхибүүдтээ тухашаржа, забда сүлөөгүй байба.

— Бригадирнай ерэбэл, hуугыт, —гэжэ хүхюунээр угтаба.

— Виктор Николаевич хаанаб?

— Хонидтоо ошоо ааб даа, ондоо хаана байха hэм.

— Хурьгадуудтнай хэр байнаб?

— Бараг лэ хэбэртэй. Ехэл забда сүлөөгүй, үдэр, hүнигүй тухашаржа байнабди. Эдэ хурьгадаар носолдоhоор, бүри үхибүүдээшье харууhалхаяа болишобобди.

— Үхибүүгээ орхижо болохогүйл даа. Бултанайнь хойноhоо үрдихэл байна. Талха, саахараар дутаагүй гүт?

— Биишье бии, гансал магазин ошохо ябадалынь хашартай. Минил бүхэли үдэрөө барахаш. Энээрүү автолавка ерэхээ яана гээшэб.

— Энэтнай зүб. Хонишон бидэнэй ажал иимэ ха юм даа. Хуби заяан гээшэмнай иимэл байна. Автолавкымнайшье ерэжэ үгэхэгүй шалтаг олон юм. Энээн тухай би директор, парторг хоёртo тус тустань хэлэхэб. Энэ талаар асуудал заабол шиидхэгдэхэ.

— Харин тиигэжэл туhалыт даа, ехэл hайн бэлэйт.

Виктор хурьгадаа хооллуулаад, хонидоо туугаад гарахаяа байгаа. Бригадираа харамсаараа энеэбхилэн дүтэлжэ, гараа үгэбэ.

— Виктор Николаевич, hахалаа хюhаха байна даа.

— Забда сүлөө болоногүйл.—гээд бага зэргэ аягүйрхэжэ шара шэрхэг болоhон үргээ эльбээд абана.

— Тиигэжэ яажа болохоб. Хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэбэл, хаанаашье үрдихэт. Бултадаа зургаан хүн ха юмта. Эхэ хонидтнай 665 толгой аабза?

— Тиимэ даа,—гэбэ Виктор.

—Хурьгадтнай хэдыб?

— Гурбан зуу гаран.

— Ажалтнай тиимэшье хүндэдхөөр бэшэл даа.

— Харин тиимэл гээбы. Бүхы наhаараа энээндэ дадашаhан танай хэлэхэдэтнай бэлэхэн бээзэ. Хурьгадые үхүүлхээ хэн hанахаб даа, орой бүхэли үдэртөө тэндэhээнь гаранагүйлби,—гээд хониной байра тээшэ толгойгоороо заагаад абана.

— Тиимэ, үнэхөөрөө тиимэл, —гээд, Кривошеевэй hамган Акулина дэмжэнэ.

Бато-Мунко Цыденович энеэбхилжэ, нюдөө уйтаруулан хүхюунээр харана. Хонишоной оролдолго, тэрээндэ ехэ аятай байба.

— Бараг даа, бараг, — гээд, Валиие hугадан hагад Бато-Мунко хониной байра руу ороно.

Тусгаар таhагууд соо байhан ехэ хонид бодолгото болоhоншуу үбhэ хибэнэд. Тэдэнэй хурьгадынь hаял тэнжэжэ байhан ушарhаа арайл гэжэ хүхөөэ бэдэржэ олоходоо, hүүлээ годогнуулан хүхэнэ, мүн дэхэнэ.

Таhагуудайнь бахананнуудта тэбхэр заахан саарhад няалгаатай. Тэндэнь хонишодой нэрэ обог бэшээтэй, дорохононь хурьгадай түрэhэн үдэр тэмдэглээтэй. Таhагууд соонь хуурай. Томошог хурьгадань тэжээлдэ hаял орожо байhан хэбэртэй, үбhэ, талханай үйрэдэhэ гэхэ мэтые шэмхэлнэ. Эндэ hаруул электрын гэрэл бии. Бато-Мунко Цыденович зугаатайшье боложо, хонишодоороо эсэгэ мэтээр хөөрэлдэнэ. Хэды тиигэбэшье бодолыень нэгэл юумэн хибэнэ. Юуб гэбэл, Поповой отарада арбан хурьган гарзалаа. Тэндэ саг соонь туhа хүргэжэ шадаагүйдөө өөрыгөө зэмэлнэ. Поповтондо туhалхыень дүй дүршэл ехэтэй Дижит-Ханда Бадархановае эльгээмээр байгаа.

Бато-Мунко Цыденовичэй бригадада бүхы дээрээ 6622 толгой хониин хаа—яагуур отаранууд боложо хубаагданхай. Бултыень саг үргэлжэ эрьежэ үзэжэ байха гээшэ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ юм. Нэгэ мэдэхэдэшни зарим тээнь үбhэ тэжээл hаатагдаhан, дулаан уhан дуталдаhан, тиихэдэ нүгөөдэ отарада баhал нэгэл юумэн болоhон лэ байдаг. Теэд парткомой гэшүүнэй уялга гээшэ гансал өөрынгөө бригадын hайн байхын түлөө тэмсэхэ бэшэ, харин совхозой бүхы хонишодой ажалые хаpалсаха ёhотой ха юм.

Иигэжэ hанаата болон байхыень адаглахада:—ажалнай муу байна гээшэ гү? — гэжэ Валя асууба.

— Үгы, үгы, hайнууд гээшэт, тиигэжэ директортэншье, мүн парткомдошье хэлэхэб.

— Тиигээ hаа, сай уухаяа ошоёл, — гэбэ Валя.

— Ябажа байгты, би сагтаа хонидоо бэлшээридэ гаргажархиhуу, үбhөө арбилха хэрэгтэй ха юм,—гэжэ Викторшье яараба.

— Сай уухамнайшье hайн хэрэг аабза.

— Байза, хонидтомнай силос байгаа hаа, ехэ hайн байгаа, нэгэ аргынь оложо асаруулха бэлэйт.

— Асаруулхабди, иигээд зөөжэл эхилхэбди.

Бусажа ябахадаа баhал олон юумэ шэбшэнэ. Элдэб олон бодолнууд тэрэниие эзэлнэ. Хүндэшэг үеын орожо байhаниие тэрэ мэдэнэк ха юм. Мүнөө жэл саhан даншье ехээр унаа даа. Мүнөөнhөө хони хурьгадай тамирые hайжаруулаагүй hаа, хожомоо хүсэгдэхэгүй. Байза эдэ Виктор Николаевич Валя хоёрые партида бэлдэхэ болоо юм байна. Яhала hайн коммунистнар болохо гээшэ ха. Эдэ олон бодолнуудай хажуугаар Бато-Мунко Цыденовичые баhа ондоо бодолнууд эзэлнэ. Энэ зоотехник Хадаев яахадаа, байза, hамгандаа ехэ харша гэжэ баhа дуулдабаб? Ялтай гээшэб? Энээнтэй хөөрэлдэхэ болоо юм байна.

Тойроод байhан тала, гүбөөнүүд хүнэй нюдэндэ хүсэгдэшэгүйгөөр мүнгэтэн яларна. Иимэ hайхан оршон байдалда түрэл нютагтаяа ами наhаараа холбоотой байhанаа шэнээр мэдэрхэдэл гэнэ. Парткомой гэшүүн Бато-Мунко Цыденовэй залуугайнгаа мүхэшэгүй мүнхэ hайхан дууе урдынгаа зангаар татахадань, тэрэнэй абяан байгаалида дэмжэгдэhээр баргадашагүй баярай hайхан булагай долгиндол сууряатан байгаа бэлэй.

П. НАТАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Пограничнa» совхозой сүүта гахайшан коммунист Мингас Фасхутдинов (баруун гарhаа) гахайшан Зинаида Абдулинатай hая гараhан поршоонхонуудые үзэжэ байна.

Ю. МАЗУРИНАЙ фото.

АЖАХЫН ТООСООНДО ОРОҺОНОЙ[...]

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районд бодхоогдожо байhан дүрбэ, табан дабхар, мантан томо hаруул гэрнүүд холоhоо харагдажа, ажалшадай урмэ зориг бадаруулна гэхээр.

Тус районой 11-дэхи кварталда «Бурстрой» трестын нүхэр Изаксоной хүтэлбэрилдэг бригада барилга хэнэ. Ажахын тоосоондо ороhон тус бригадынхид хүдэлмэреэ түсэбэй ёhoор эмхидхэнэ. Барилгашан бүхэндэ тусгаар даабари саг болзортоо үгтэжэ, хэхэ ажалынь эртээнhээ тодорхойлогдоод, хэрэгынь урагшатай байна.

—Ажахын тоосоондо ороhонhоо хойшо hаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалланабди,—гэжэ модошо дархан Илья Васильевич Емельянов сэдьхэлэй баяртайгаар хөөрэнэ. Барилгашадай иигэжэ хөөрэхэнь талаар бэшэ, тусгаар үндэhэ hууритай байха юм.

Энэ бригадын барилгашад hара бүхэнэйнгөө даабариие 125—130 процентээр дүүргэнэ.

Бригадын арба гаран барилгашад hаяхан шэнэ уялга абаба. Уласхоорондын hайндэр—Майн 1-ниие хахад жэлэйнгээ барилгын түсэб дүүргэжэ угтахаар тэдэнэр шиидэбэ. Хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, абаhан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байhаниинь найдамтай. Юуб гэхэдэ, тус бригада барилгын хүдэлмэри шадамар бэрхээр эмхидхэнэ. Ажахын тоосоондо ороhонhоо хойшо бригадын гэшүүн бүхэн гансашье хүдэлмэриингөө сагые дүүрэнээр ашаглажа ажаллахые оролдоно бэшэ, мүн барилгын элдэб хэрэгсэл, материалнуудые гамнажа, бага гаргашатайгаар барилга хэхэ гэжэ оролдоно. Бригадынхид барилгын хирпиисэ, модоной зүйлнүүдые, хадааhан гэхэ мэтые түрүүшээр хараалагдаhанай зэргээр нарин нягтаар гаргашална.

— Манай бригадада хахадшье хирпиисэ миин хаягдагшагүй,—гээд энээн тушаа түрүү барилгашадай нэгэниинь, гэрэй ханын хирпиисэ табилсагша коммунис ажалай ударник Тихон Васильевич Бочаров хөөрэнэ.

Барилгын дүрбэдэхи управлениин байгша оной февраль hарын хүдэлмэриин дүн согсолходо, нүхэр Изаксоной бригадынхид барилга хэхэ hарынгаа түсэбые 127,5 процентээр дүүргэжэ, жэлэй эхинhээ хойшо табан зуу гаран түхэригэй барилгын элдэб материал алмаhан байба. Бригадын барилгашад гэр байшангай hуури табихаhаа эхилээд, хирпиисээр хана бодхооно, гэрэй досоохи таhалгануудай модоор уралан бүтээхэ хүдэлмэри, штукатурилга гэхэ мэтые бүримүhэн өөhэдөө бүтээнэ.

Ажалай иимэ [...]
хын тоосоондо[...]
үрэнь гээшэ.
барилгашадай [...]
дүршэл арьб[...]
шадабаринь [...]
Жэшээлхэдэ, [...]
Н. М. Гидаев [...]
штукатурщиг[...]
лонхой. Мүн [...]
ниисэ табилса[...]
ников гэрэй [...]
колоодо, пол [...]
тые шадамар[...]
хоноогшо эр[...]
гэжэ алдарш[...]
тоосоондо ор[...]
бригадын [...]
шан бүхэн хо[...]
жэлтэй болоо.
шадабаримнай[...]
да тээ ажахы[...]
hоноймнай а[...]
тэдэнэр тоб б[...]
нөө түрүү эд[...]
шан найман [...]
гэр байшанга[...]
ажаллана.
штукатурна х[...]
нүгөөдэ бари[...]
доор хэхэ хү[...]

Түрүү дүй [...]
рүүлжэ байhа[...]
Майн 1-нэй х[...]
уялгаяа нэрэ[...]
дүүргэхэнь [...]
бригадын гэш[...]
найнгаа даа[...]
процент дүүр[...]

Хэхэ ажалынь е[...]

Улаан-Үдын шэлэй оньhожоруулагдаhан заводто hаяхан профсоюзна конференци үнгэргэгдөө. 1962 оной коллективнэ договорой дүүргэлтын дүнгүүд болон 1963 оной коллективнэ договор баталан абаха тухай шухала асуудал эндэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Үнгэрhэн жэлэй туршада заводой хүдэлмэришэд ехэ амжалта туйлаhан, 1-дэхи, 2-дохи кварталай ажалай дүнгүүдээр РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда, 3-дахи кварталда — 2-дохи мүнгэн шанда, 4-дэхи кварталай туршада КПСС-эй городской комитедэй болон Улаан-Үдын горсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн ушар тэдэнэй ажалдаа hайн үрэ дүн туйлаhые гэршэлнэ.

Заводой хүдэлмэришэд хэhэн, бүтээhэн ажал, туйлаhан амжалта тухайгаа конференци дээрээ хөөрэлдэхэ зуураа, үйлэдбэриингөө дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, саашанхи зорилгонуудта онсо анхарал хандуулаа. Элидхэл хэhэн заводой директор А. Р. Болотов, профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ В. М. Попков, цехүүд, участогуудай делегадууд нүхэд Савочкин (транспортна цех), Воронов (механическа цех), Болонев (бутылка хэдэг цех) болон бусад зарим цех, участогуудай ажалай дутагдалнуудые элирүүлhэн, бии байhан арга боломжонуудаа хү[...]

сэд хэрэглэж[...]
хай тэмдэгл[...]
Конференц[...]
1962 оной ко[...]
рой дүүрг[...]
энэ жэлэй [...]
абаа. 1963 [...]
уялгануудые [...]
хэ, энэ жэл[...]
мунис ажал[...]
солодо хүрт[...]
шиидэбэ.
Абаhан с[...]
даа дүүргэх[...]
шэдэй культ[...]
hайжаруулх[...]
хэмжээ ябуу[...]
даhан байна[...]
Үнгэрhэн [...]
кварталай [...]
hайнаар аж[...]
туйлаhан ү[...]
шүүл шангу[...]

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной мартын 19.

АА ЗУУ БОЛОХОЛ ХА

РЕПОРТАЖ

байна. Иигэ иигэһээр лэ бүхэли үбэлдөө ямар үргэн, юун зузаан мүльһэ хүргөө гээшэб? Энэ ехэ нөөсэнь бүхэли хабартаа, зун болотор хайлажа, доошоо уруудажа хабтайгша сабшалангаа уһалжархиха, тэрэ адхаһан шэбхынь эдеэшүүлхэ юм байгаа.

Хөөрэлдэжэ байжа, соолгыень хамта заһаад, гэр тээшэнь ошожо ябахадаа:

— Һамгам хонидоо адуулжа гаранхай, дүү хүбүүн дүү басаган хоёрни хурьгадайнгаа шэбхэ сэбэрлэжэ, хуурай дэбисхэр һолоомо дэбдижэ байна ёһотой. Эжы хүүгэдээ хараад, гэртээ үлэдэг юм даа. Баабай колхоз дээрэ һургуулиингаа хүүгэдээр байдаг. Олоной олигтой гэжэ энэ бшуу, — гэбэ.

Энэ үнинэй нүхэрэйнгөө ажалай мэргэжэлтэй танилсахаяа ехэл баяртай, одоол олон хурьгадайнь байра тээшэ алхалжа ябанабди. Жэл бүри магтуулдагынь, үнгэрэгшэ жэл зуун эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо абаһаниинь зосоом ороодхёо һэн. Олон һуритэй уужам үбһэнэй хорёогой гурбан хажуугаар ехэ бага олон хорёонууд. Хоёр хорёо соо томонууд хурьгад үбһэ эдижэ байна.

— Эдэ январиин түрүүшын хахадта гараһан хурьгад гээшэ. Һая парторг Ц. Галсанов түрүүтэй ерэжэ шэгнээд ошоо һэн. Хорин килограмм эрхимтэй, 14 килограмм адагтай болоо һэн.

— Үһэ нооһоёо хүсэжэ, хүсэд хонид болошоо юм байнал.

— Нооһынь лэ ургуулхаар. Нооһынь хайшалхаар болохоёо дадхаа дадхааһаар энэ эгээл хуудам хорёодо оруулагдаа гээшэ.

Саашаа нэмэришэг хорёо соо байһан январиин һүүл багаар, февралиин эхеэр гараһан хурьгадта ошобобди. Сагааханууд, үндэр тээхэгэр, нарин ута хурьгад зосоонь ороходомнай ниидэһэн гулабхаанууд шэнги «дэрд» гэжэ, нэгэ тээшээ хумиран монсогойробо.

— Эдэш дааранагүй гээшэ гү?— гэхэдэм.

— Ямаршье дулаанай ольһо абаагүй. Хүйтэн ороной амитад гээшэ — гээд энеэбэ.

Дундахи хорёо соо ямбатай янзын хонидто тулабабди.

— Зай, эдэмнай мүнөө жэлэй амжалтые шиидхэхэ түрэхэ хониднай бшуу. Эдэнһээ һайн хурьга абахаяа һанаа һаа. һайнаар байлгаха хэрэгтэй ха юм. Эдэш адуулганда гарадаггүй. Тураа һаа дэлэнгээ хүсөөнгүй, ахир муу түлэ гаргажа, тэрэнь гарзалжашье болохо.

Саашаа хониной түрэлгын гэр соо оробобди. Хэдэн олон таһалгатай, газаа талаһаань һайса дулаадһан байра байна. Зүтөөр пеэшэн үгы. Эндэһээ түрэһэн хонин хурьгатаяа ехэ баазын хойто захын олон таһалганууд соо оруулагдажа, хэдэн хоногто хамта байдаг юм ха.

Эхэтэеэ байдаг таһалгаһаа хурьгад илгагдажа, хамтын байрада оруулагдана. Хамтынь байра, эртэ гараһан хурьгад, дундуур гараһан хонид гэжэ байжа илгаатай. Эндэнь хүйтэншэг болобошье, үбһэн, талхан, минеральна хоол элбэг хүртээмжэтэй байна. Иигэжэ бүхы ажалынь хаража ябахада, эндэ хүдэлдэг Доржиевтанай бүлын ажалша бэрхые, үнэн зүрхэнһөө колхозойнгоо хонин һүрэг олошоруулхаяа оролдодогые саб байса хэгдэһэн хаамжа үүдэнүүд, байрын шабалта, сэбэр арюун хурьгадай байра, хобтонууд бултадаа гэршэлнэ.

Наран доро оробо. Тиигэһээр байтар хойто гүбээһээ эхэ хонид хушууран маараландажа субаба. Эхын абяа абаһан хурьгад гааралдан шууяжа, хонид маараландаа гэхын аргагүй, ямар нэгэ шахэ дүлиирмэ аятай абяан зэдэлэн, Мухар-Шэбэр өөрынгөө хүсэтэ хүгжэмөөр намайе үдэшөө һэн.

Хараһан үзэһэнөө, хөөрэлдэһэнөө бодоһоор, сэхэ ерэжэ, колхозойнгоо конторын коридор соохи мартын нэгэндэ хурьга абалгын дүн харахадам, колхоз 5 мянган хурьга абаха түсэбтэй аад, 4 мянга бага үлүүтэй хурьга абаһан байба. Доржиев Цыдендамба 650 эхэ хонинһоо 600 хурьга абанхай...

«Зуунһаа зуу болохол ха» гэһэн Цыдендамба Доржиевичай үгэ һанахадам Мухар-Шэбэрэй отара дахин һанаандам ороно. Зуунһаа зуу абахал ха. Цыдендамба Доржиевтанда бата найдахаар даа.

Цокто НОМТОЕВ.

14 МЯНГАН ХУРЬГАДТАЙ БОЛОО

Мүнөө хаа хаанагүй түл абалга түгэсхэ тээшээ улам дүтэлжэ байна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин хонин һүрэгөөр олон, томохон ажахынуудай нэгэн «Эрдэм» совхоздо нёдондо намар искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн 19 мянган эхэ хониднооһь мартын 10-най мэдээгээр 14 мянга гаран хурьгад абтаад, яһала гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Энэ һарын барагдатар үшөө 5 мянган шахуу хонид хурьгалхаар хүлеэгдэнэ.

Совхозой түрүү хонишодой нэгэн, Социалис Ажалай Герой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Балдама Тугжиевна Доржиевагай даадаг отарынхид 600 эхэ хонидһоо 530 гаран хурьга абаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 90 шахуу хурьгадтай болонхой.

— Хониднай хурьгалжа гол түлэб дүүрэхэеэ байна. Иигээд отарадамнай һаядаа үшөө 50 һайса гаран хонид түрэхэ юм. Хэнэйшье мэдэһээр гансал хонидоо бултыень түрүүлжэ дүүргээд, һанаагаа амаршаха бэшэ, харин бүхы хурьгадаа нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ нилээдгүй харюусалгатай зорилго урдамнай байна. Энээндэ хамаг арга боломжо, хүсэ шадал, мэргэжэлээ элсүүлэн хүдэлхэ зэргэтэйбди,—гэжэ нүхэр Доржиева хөөрэнэ.

Дүрбэдэхи отделениин дүршэлтэй хонишон Балдан-Доржо Батуевай отарынхид түл һайнаар абана. Бүхы 577 эхэ хонидһоо 480 гаран хурьга түлжүүлнэ. Удахагүй үшөө 90 шахуу хонин түрэхэ.

— Хабарай хагсуу саг ерэжэ, үбһэ тэжээлэй хомор болоһон энэ үедэ хонидоо оролдосотой һайнаар харууһалжа, шадамараар эдеэлүүлэн, тобир тарганаар ондо оруулхын, хурьгадаа хоролтогүйгөөр эрхимээр түлжүүлхын түлөө аһан шадалаараа тэмсэнэбди, —гэжэ ахалагша хонишон нүхэр Батуев хэлэнэ.

Д. Лопилов.

Парижай Коммунын дүлэн соробхилһоор

Дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн пролетариадай революци боложиво, 1871 оной мартын 18-да буржуазна засаг унагаагдажа, Парижда хүдэлмэришэн ангиин засаг түрэ тогтоогдоһонһоо хойшо 92 жэл үнгэрбэ.

Энэ революци хадаа тэрэ үе сагай хүгжэлтын үрэ дүн мүн болоно. Хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй, тэрэ үеын Франциин политическэ болон экономическа байдалай зүрилдөөнэй, мүн 1865 ондо Парижда эмхидхэгдэһэн Нэгэдэхи Интернационалай ябуулһан ажал ябуулгын аша үрэнь энэ болоно.

Франциин түрүү хүдэлмэришэд буржуазин нүлөөнһөө гаража захалаа, илангаяа XIX зуун жэлэй жараад оной эсэс багаар салин хүлһэеэ ехэдхэхэ, үдэртөө 8 час ажаллаха эрхын түлөө тэмсэлээ эршэдхэжэ, митингнүүдые, забастовконуудые үргэнөөр эмхидхэдэг болоһон, тэдэнэй олонхинь интернационалай зэргэдэ жагсажа эхилһэн байгаа.

Иимэ оршон байдалда хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлые дараха, өөрынгөө засаг түрые бэхижүүлхэ, хүршэ гүрэн Пруссиин газар дайдые булимтаран абаха хүсэлэнтэйгөөр Франциин император Наполеон III 1870 оной июлиин 19-нэй үдэр Пруссида добтолон оробошье, сентябриин 2-то Франциин сэрэг Седан хотын оршондо бута сохиюулаад, Наполеон III өөрөө плендэ абтажа, Пруссиин сэрэгүүд Франциин дэбисхэр руу добтолжо ороо һэн. Энээниие мэдэһэн Парижай ажалшад сентябриин 4-дэ буһалгаа хэжэ, Наполеоной засагые унагаажа, Францида республика тогтоохо, дайсанда эсэргүүсэхэ, ниислэл Парижаа тэрээнһээ хамгаалхын тула арад зоноо зэбсэгжүүлхэ эрилтэ табиһан юм.

Хүдэлмэришэдэй эмхидэл муутай байһые һамбаашалан засаг түрые гартаа абаһан саг зуурын буржуазна правительство ажалшадай эрилтые дүүргэхэ баатай боложо, Парижда национальна гварди байгуулһан юм. Хэды тиигэбэшье тэрэ правительство дайсаниие дарахын түлөө эрид шууд хэмжээ абаагүй, харин арад зондоо урбажа, дайсадтай нюуса хэлсээ хэжэ, Парижые тэдээндэ гушааха һэдэлгэ гаргаһан байгаа.

Арад зонойнгоо хубисхалша хүсэнһөө һүрдэжэ, монархист Пьерэй правительство хүдэлмэришэдые хюдуулха зорилготойгоор национальна гвардиин батальонуудые булюу ехэ хүсэтэй дайсанай сэрэгүүдэй урдаһаа хэдэн дахин хаядаг байба. Арад зондоо урбаһан правительствын хархис хараа шугамые ойлгоһон ажалшад тэрэ үедэ хоёр дахин зэбсэгтэ буһалгаа хэһэн байгаа. Тиигэбэшье олониитэ арад зонтой нягта барисаагүй байһан дээрэһээ хүдэлмэришэд зорилгоёо бэелүүлжэ шадаагүй, Пьерэй правительствые унагаагаагүй. Тэдэнэрэй буһалгаан зэрлиг хатуугаар дарагдаа һэн. Иигэжэ энэ правительство Парижай хүдэлмэришэдэй дура гутааһан байгаа.

Версаль хотодо национальна суглаан зарлагдажа, Францида республика байгуулхые бурууршаажа, Пруссиин булимтарагшадай дурадхаһан доромжо удхатай эбэй договорые һайшаахаһаа гадна, Парижай ажалшадта харша удхатай хэдэ хэдэн хуули тогтоолнууд баталан абтаһан юм. Энээнэй һүүлээр ушар байдал улам

Францида 1871 оной мартын 18-да болоһон пролетарска революцн. Ратушада Парижай Коммунын үдэрнүүдтэ. Коммунын тогтоһон тухай ратушын байшангай үмэнэ 1871 оной мартын 28-да соносхогдожо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

хурсадажа, 1871 оной февраль һарада Парижда национальна гвардиин тус комитет байгуулагдаба. Арадай засаг түрын бии боложо эхилхэдэ, хүдэлмэришэдэй добтолгые уридшалан бута сохихын тулада Пьерэй правительство Париж руу сэрэгүүдые оруулаад, һүниин харанхыда гэнтэ добтолжо хүдэлмэришэдэй отрядуудай буу зэбсэгые буляан абаха, национальна гвардиин түб комитедэй гэшүүдые арестовалха һэдэлгэ гаргаа һэн. Иимэ добтолгодонь харюусан, Национальна гвардиин батальонууд мартын 18-най үдэр Орлеанска вокзал болон бэшэ пунктнуудые эзэлээд, үдэшэлэн гүрэнэй бүхы эмхи зургаануудые эзэлээд, буржуазин засаг түрые унагаажа, Париж дээгүүр хубисхалай улаан тугуудые намилзуулһан юм. Арад зон энэ мэдээсэлые баяр баясхалантайгаар угтаа һэн. Һүүлээрнь Коммунын Соведтэ һунгалта боложо, хуушан, буржуазна засаг түрын зургаанууд үгы хэгдэжэ, гүрэнэй ажал ябуулгануудые эрхилхэ 10 комиссинууд байгуулагдаа һэн. Хүдэлмэришэд, түрүү үзэл бодолтой алба хаагшад, багшанар, врачууд Коммунын Соведэй гэшүүдээр һунгагдажа, Парижай ажалшадай ёһото орган болобо.

Хүдэлмэришэдтэ, ажалшадай олониитын эмхинүүдтэ, профессиональна союзуудта болон хубисхалша клубуудта тушэглэн коммуна ажалаа ябуулдаг байгаа. Эхэнэрнүүд Коммунада ехэ туһа үзүүлдэг, хубисхалда эсэргүүсэгшэдһээ Парижые хамгаалһан түлөө тусхай эхэнэр батальон эмхидхэһэн юм.

Парижай Коммуна богонихон болзор соо оройдоо 72 хоногто байбашье, гүрэнэй ажахые эмхидхэхэ, ажалшадай ажана байдалые һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн ажал ябуулгануудые бэелүүлһэн юм. Жэшээнь, Парижһаа зугадажа арилһан капиталистнуудай предприятинууд хүдэлмэришэдэй мэдэлдэ үгтэжэ, Коммунын Соведээр томилогдоһон тусхай комиссинууд тэдэндэ үйлэдбэри эмхидхэхэ, ажалгүйшүүлые хүдэлмэридэ оруулха хэрэг эрхилдэг байгаа. Предприятинуудтахи ажалай түлбэриин гурим Коммунын хиналтада абтажа, хүдэлмэришэдтэ яла тохохо ябадал хоригдоһон, тэдэнэрэй бүлэнэр харанхы, шиигтэй, муу гэр байрануудһаа нүүлгэгдэжэ, Версаль худар тэрьедэжэ арилһан баяшуулай гэр байрануудта оруулагдаа һэн. Олон түмэн ажалшан арад өөрынгөө Коммуные үргэнөөр дэмжэдэг, тэрээндэ ехээр туһалдаг бэлэй. Коммунын байгуулагдаһанай һүүлээр богони саг соо профсоюзууд, клубууд, эхэнэрнүүдэй болон бэшэ олониитын зургаанууд бии болобо.

Парижай Коммунын үедэ хүдэлмэришэдэй дундаһаа олон солото ударидагшад шалгаран гараһан байгаа. Тэдэнэй тоодо, хүдэлмэришэд Варлен, Франкель (венгер), Тейс, Домбровский (поляк), бүхы дэлхэйн пролетариадай гимн «Интернационалай» хүгжэм бэшэһэн Эжэн Потье ба бусад болоно.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ харахада, Парижай Коммуна болбол шэнэ түхэлэй гүрэн түрэ тогтоожо, пролетариадай диктатурые байгуулха түрүүшын туршалга байһан, манай Совет засагай изагуур үндэһэ табиһан болоно.

Тиигэбэшье Коммуные ударидагшад хэдэ хэдэн алдуу хэһэн байгаа.

Революциин түрүүшын үдэрнүүдтэ национальна гвардиин түб комитедэй ударидагшад Пьерэй правительствын сэрэгүүдэй Парижһаа Версаль руу гаража ошохоһоо һаад хэжэ шадаагүй, сагһаа урид гартаа ороһон засагаа ондоо зургаанда үгэжэрхиһэн ба Коммунын Соведтэ һунгалта үнгэргэхын тула ехэ саг дэмы хаяһан байгаа ха.

Франциин хүдэлмэришэн ангиин өөрын, үнэхөөр хубисхалша партигүй байһан дээрэһээ Парижай Коммунын хүтэлбэрилэгшэд таряашадтай холбоо барисаае шухалада тоолодоггүй, энэ холбоо барисаанай удха шанар ойлгодоггүй байһан муутай. Лион, Марсель, Тулуза, Ле-Крезо болон бэшэ хотонуудта байгуулагдаһан коммунанууд таряашадтай холбоо барисаа байгуулжа шадаагүй юм.

Парижда Пьерэй правительствын нюуса тагнуулшадай хорото, хубисхалда эсэргүү ябуулга хэжэ байгаашье һаань, Коммунын ударидагшад тэдэнтэй түргэнөөр эрид тэмсэжэ шадаагүй, французска банкда хадагалаатай байһан ехэ мүнгэн зөөриие хуряажа, Коммунын хэрэгтэ элсүүлээгүй байшоо.

Энэ алдуунуудыень хэрэглэжэ, Пьерэй правительство Пруссиин канцлер Висмаркын туһаламжатайгаар 1871 оной апрельдэ Парижда добтолон ороходонь, Парижай пролетариат үйлсэ гудамжануудта гаража, баатарлигаар тулалдабашье, дайсанай һүр хүсэнтэй тэнсэнгүй, булигдаха ушартай болоо һэн. Иигэжэ майн 28-да коммунарнуудай һүүлшын баррикаданууд унаа һэн.

Парижай Коммуна богонихон болзор соо байһаншье һаа, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ пролетариадай диктатурын эхи табижа, ажалшан арад түмэнэй эрхэ сүлөөгөө олохо нангин замынь харуулжа үгэһэнөөрөө түүхэтэ удха шанартай юм. Энээнэй һүлдэ мүнөө хүрэтэр империализмда эсэргүү пролетариадай ангиин тэмсэлдэ хүсэ нүлөө үзүүлжэ байдаг.

Мүнөөшье Парижайнгаа Коммунын алдарта ойе Франциин хүдэлмэришэд ангиин тэмсэлээр угтажа байна. Мүнөө 200 мянган горнягууд өөһэдынгөө салин хүлһые 11 процентээр дээшэлүүлхэ эрилтэ табяад, де Голиин правительство болон тэрэнэй хархис политикада эсэргүүсэн 1963 оной мартын нэгэнһээ эхилжэ стачка, забастовко хэжэ байнхай. Парижай Коммунын дүлэн Франциин городууд дээгүүр соробхилһоор.

Франциин шахтернуудай бүгэдэ ниитын забастовко үдэр ерэхэ бүри хабарай үер шэнги үргэдэжэ, билтаржа, бүхы орон дотороо ажалшад олониитын дунда хүндэтэйгөөр дэмжэгдэнэ.

Франциин горнягуудай хүдэлөөе бүхы социалис оронуудай болон бусад гүрэнүүдэй шахтернууд, бэшэ хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэнэ. «Францида ямаршье шулуу нүүрһэ ябуулхагүй» гэһэн уряа лозунгтойгоор тэмсэжэ байһан дээрэһээнь Францида зорюулагдаһан шулуу нүүрһэ зөөдэг ямаршье ороной суднануудһаа ашааень буулгахагүй гэжэ портнуудай хүдэлмэришэд арсаа. Тэрээнһээнь уламжалан СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа Францида шулуу нүүрһэ эльгээхэ талаар «Союзпромэкспортын» уялгаяа дүүргэлгэнь тэндэхи портнуудай хүдэлмэришэдэй арсалта хэжэ байгаа болзор соо зогсоогдобо гээд ТАСС-ай мэдээсэл соо хэлэгдэбэ.

Г. БАТУЕВ,
политическэ болон шэнжэлхы эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй гэшүүн.

Үрэһэ тарихын урда хордохоёо бү мартая

Ороохо таряанай үрэһэ хүрэнгэ элдэб үбшэнһөө, хоротон, хорхой шумуулһаа хамгаалхын тула яажа зүбөөр хордохо, бусад онол арга хэрэглэхэ тухай мэргэжэлтэ В. Преображенский иигэжэ бэшэнэ.

тээ хордохо, элдэб хэрэгсэл холихо, сасаха заабариие тоодоггүй ушар гаргана. Загарайн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Сэлэнгын совхоздо хүрэнгын ороохо хордообди гэжэ тэрээндээ хоро адхаад, хүрөөр худхажа орхиходонь, ехэнхи үрэһэн хордогдоогүй үлэшоо. Илангаяа термическэ арга хэрэглэн, таряанай үрэһэ хордохо, арилгаха, элдэб гуламняа болон бусад үбшэнһөө хамгаалха хүдэлмэри тон хангалтагүй муугаар табигданхай. Хэнэйшье мэдэһээр нюдэндэ харагдахагүй тооһон шэнги жэжэ гуламняае үгы хэхын тула термическэ арга хэрэглэн, үрэһэ сэбэрлэхэ гээшэ хүндэхэн хүдэлмэри болоно. Теэд энэмнай алишье талаараа ашагтай арга юм. **Термическэ арга хайшан гээд хэрэглэгдэхэб?** Үрэһэ тарихаһаа урид 28—32 градус бүлеэн уһанда хэжэ дэбтээгээд, удаань 50—53 градус халуун уһан соо 7—10 минута байлгадаг, һүүлдэнь хүйтэн уһанда 1-2 минута соо хүргэдэг. Тиигээд хатааһан хойноо тариха ушартай. Иимэ аргаар үрэһэеэ арилгабал, уһанай бүлеэн, халууниие тон наринаар тааруулха хэрэгтэй. Тэрэниие багаханшье хазагайруулаа һаа үрэһэнэй шанар муудажа магад.

Нэн түрүүн туршалгын-жэшээтэ ажахынуудта, элитнэ эрхим сортын үрэһэ ургуулдаг колхоз, совхозуудта термическэ арга хэрэглэн, үрэһэе элдэб үбшэнһөө хамгаалха шухала. Тиимэ арга хэрэглэжэ шадагдахагүй һаань, хуурай хоро хэмжүүрээрнь үрэһэндэ сасажа, ургамалай элдэб үбшэ, хоротон, хорхой шумуулые үгы хэдэг гээшэ. **Хуурай ямар хорон эгээл һайн бэ?** Олонхи ажахынуудта бутархай үйгааг шэнги хорон— гранозан гол түлэб хэрэглэгдэнэ. Мүн меркуран, «АБ» болон «ТМТД» гэжэ тусгаар хороншье байдаг.

Гранозан хоро сасажа, хордогдоһон үрэһэндэ элдэб үбшэн халдахагүй, хорхой шумуул, хоротон амитадшье эдихэгүй, ургажа гарахаданшье туһатай юм. Хүрэнгын ороохондо тарихаһаа 2 һара гү, али 20—30 хоногһоо хожомдонгүй гранозан хоро сасажа, һайса худхаха, холисолдуулха шухала. Гранозанаар хордогдохо үрэһэн 16-17 процентһээ дээшэ шиигтэй байха ёһогүй. Хэрбээ тэрэнһээ нойтон байбал, хорониинь үрэһээ гэмтээжэ, шанарыень муудхаажа болохо. Харин 20—22 процент шиигтэй үрэһые тарихаһаа 2-3 үдэр урид хордобол дээрэ. Хүрэнгын ороохо тарихын 1-2 хоног урид меркуранаар, харин үрэһые тарихаһаа 15—20 үдэр урид «ТМТД» хороор угааха хэрэгтэй. Эдэ хоронууд ургамалай элдэб үбшые үгы хэхэһээ гадна, янза бүриин хорхой, сохо, шумуулые халдахаадаггүй.

Хороёо ямар хэмжээгээр хэрэглэхэб? 1 килограмм гранозаниие тонно шэниисын ороохондо худхаха. Харин кукурузын тонно үрэһэндэ 2 килограмм хоро сасадаг. Газаагаа хальһатай—обёос, ешмээн гэхэ мэтэ—ороохондо шэнгэрүүлһэн формалин сүршээд, палхинда һүүрээжэ таридаг юм. Үрэһэнэй таряае тусгаар машинада (ПЧ-1, ПЧ-15, ПС-3, ПС-5 гэхэ мэтэдэ) хэжэ хордобол таарамжатай.

Ямаршье таряанай үрэһэ хордохынгоо урда тээ элдэб жэжэ ороохонһоо, бусад үлэгдэлнүүдһээ сэбэрлэхэ, ургаха шанарыень һайнаар шалгаһан байха ёһотой.

Ороохо таряанай үндэр баян ургаса абаха гэбэл, үрэһэ хүрэнгэеэ һайса сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ, ургаха шадалыень шалгуулхаһаа гадна, тэрэнээ элдэб үбшэнһөө, хорхой, хоротонһоо хамгаалхын тула зүбөөр хордохо, угааха хэрэгтэй.

Францида 1871 оной мартын 18-да болоһон пролетарска революци. Ратушада Парижай коммунын заседани боложо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1963 оной мартын 19

Олониитын туһаламжаар

Партиин XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зуураа, гүрэнэй эмхи зургаанудай ажал ябуулгада олониитые хабаадуулха тушаа манай аймагай партиина болон советскэ организацинууд ехэхэн анхарал хандуулдаг болонхой.

Жэшээлэн хэлэхэдэ, манай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэ худалдаа наймаанай талаар олониитын таһаг бии болгогдоһон байгаа. Тэндэ хорёод хүн—эдэбхитэй хүдэлмэришэд, алба хааһшад, пенсионернүүд орожоно. Тэдэнэр гүрэнэй эмхи зургаанудай, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэриие мэдэхэ, туһаламжа үзүүлхэшые шадаха уладууд юм.

Дурсагдаһан штатнабэшэ таһагай хүдэлмэридэ партиина комитет болон аймгүйсэдком сааг үргэлжын туһаламжа үзүүлдэг. Семинар, зүблөөнүүдшье үнгэргэгдэһэн байха юм. Мүн партиин XXII съездын шиидхэбэринүүд дээрэһээ үндэһэлэн, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй юу хэхэ тухай, социалис зөөриие хамгаалан арбажуулха тухай һонирхолтой лекцинүүд эмхидхэгдээ һэн.

Гадна штатнабэшэ таһагнай аймсоведэй дэргэдэхи худалдаа наймаанай сааг үргэлжын комисситай нягта холбоотойгоор хүдэлдэг, олониитэдэ сааг үргэлжэ түшэглэдэг. Таһагаймнай түсэбые аймгүйсэдком табижа үгэдэг, баталдаг. Үнгэрөөшэ жэлэй IV кварталай түсэб гол түлэб дүүргэгдээ һэн. Тэрэшэлэн мүнөөшье квартал соо хэхэ юумэнэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байнхай. Ажал хүдэлмэридэмнай таһагай штатнабэшэ инструкторнууд шүүмэ Н. И. Воробьева—Хандагатайн леспромхозой түсэблэгшэ, В. Н. Волченкова—санитарна врач, Е. М. Непомнящая—Гүрэнэй банкын таһагай кредитнэ инспектор, А. Ц. Гончиков — Хүрбын леспромхозой ахалагша бухгалтер, Б. Ш. Буянтуев—Чисаанын совхозой 2-дохи отделениин партийна эхин организациин секретарь, В. Г. Лыткин—пенсионер, Ц. Г. Базарсадуев—Хоринин райфогой ахалагша экономист болон бусад нүхэд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэдэнэр худалдаа наймаанай болон эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха, арадай ажаһуудалай болон культурна эрилтые хангаха талаар яһала горитойхон туһаламжа хүргэдэг. Жэшээнь, хүдөө тосхондо худалдаа наймаа гуримшуулха тухай асуудал манай эдэбхитэдэй үүсхэлээр Хэжэнгын ажалшадай депутадуудай сомоной Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тэрэшэлэн хилээмэ худалдалха тухай асуудал Дээдэ-Хүрбын совхозрабкоопой болон Хоринин сельпогой правлениинүүдэй зүблөөнүүд дээрэ хаража үзэгдэһэн. Тиихэдээ совет худалдаа наймаанай гурим бүдүүлигээр хазагайруулһан хүдэлмэрилэгшэд, жэшээнь, Хандагатайн болон Хүртэйн леспромхозуудай профсоюзуудай, Хоринин сельпогой правлениин суглаанууд дээрэ эрид шангаар шүүмжэлэгдэжэ, зэмээ амсаһан байха юм.

Манай штатнабэшэ таһагай үүсхэлээр худалдаа наймаанай олохон предприятинуудай, столовонуудай ажал хүдэлмэри шалгагдаа юм. Энээн дээрэһээ юун элирээб гэхэдэ, имагтал шалгалтын һула дээрэнээ зарим наймаалагшад магазинаа саг соонь нээдэггүй, эд хэрэглэгшэдые мэхэлдэг байба. Гадна һайн эд бараан прилавкын гадуур наймаа бололдог байһаниинь тодорһон. Мүн худалдаа наймаанай зэрим хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр холо ажаһуугаа малшадта эд барааний, эдеэ хоолой зүйл тон дутамагаар абаашагдадаг байба.

Тэрэшэлэн зарим сельпонуудай болон рабкоопуудай шалгалтын комиссиин хангалтагүй хүдэлмэри шангахан шүүмжэлэлдэ ороо һэн.

Гэбэшье манай таһагай зарим инструкторнууд олониитын зүгһөө үзүүлэгдэһэн этигэл найдабариие гүйсэдөөр үшөөл харюулжа шадаагүй. Жэшээнь, Хүрбын леспромхозой ахалагша механик М. В. Рудаков, Үдын совхозһоо П. Н. Тюрин гэгшэд үнгэрөөшэ жэлдэ, мүн мүнөөшье квартал соо энэ гэхэ мүртэй юумэ хээгүй.

Партийно-гүрэнэй хиналтын нэгэдэмэл органой байгуулагдаһантай дашарамдуулан, худалдаа наймаанай ажал хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ олониитые улам үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулха ёһотойбди.

Ц. Цыдыпов,
Хоринин аймсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи худалдаа наймаанай штатнабэшэ таһагые даагша.

Уншагшад олошорно

Захааминай Михайловка тосхоной хүдөөгэй библиотекэдэ сулөөтэй сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэжэ болохо юм. Библиотекэ соонь түбэй болон республикын газетэнүүд, «Байкал», «Огонёк», «Крокодил», «Юность» болон бусад олон журналнууд, «Агитаторай блокнот» гэхэ мэтэ стол дээгүүр зохидоор табяатай байдаг.

Номойнь һан жэл бүри нэмээгдэнэ. Мүнөө 8 мянга гаран номтой болонхой. Уншагшадаһаа тоо мүн лэ олошорно: мүнөө 600 гаран хүн үдэрһөө үдэртэ элдэб номуудые абажа уншадаг.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд—Прокопий Корнаков, һаалишад Венера Мункуева ба Валя Будаева, врач Романова, багшанар Хамаев, Битуев, Улзытуев, 9 классай һурагшад С. Михайлов, Б. Юмжапов, Н. Тапхаева болон бусад библиотекын эдэбхитэй уншагшад юм.

Тус библиотекые комсомолка Валя Исакова даажа, ажалдаа ехэ оролдосотойгоор хандадаг.

А. Банзаракцаев.

УРМАТАЙГААР...

Городоймнай тэг дунда түбхинэһэн үргэн уужам «Универмаг» соо ороходо хододоо хүн зон олон байдаг. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Хэрэгтэй юумэ абахал гээ һаа, хүн бүхэн тус магазинда ошожо урмашадаг. **Дээдэ зураг дээрэ** магазинай бэрхэ наймаашадай нэгэн, коммунис ажалай ударник Роза Мироновна Медведева юумэ абаха орохон эхэнэртэй хөөрэлдэжэ байна.

— Энээниие абаха гээ гүт? Яһала һайн оёдолтой, зохид таатай байха, үзэгты,—гэжэ эдлэл хэрэглэгшын һанаанда тааралһан хубсаһа абаад үгэнэ.

—Хари, ялтай гээшэб,—гэжэ зохид хубсаһа бэдэржэ ябаһан эхэнэр хэлээд, саана табяатай байһан хубсаһа хунар руу гэтэжэ абана.

Тиигэжэ бага зэргэ энэ тэрэ хубсаһа хараһанай һүүлдэ, «Тэрэ тугаарайхяа үгэхэ болобот. Ондоо тиимэ нюдэндэ таарахаар хубсаһан олдобогүй» гэжэ тэрэ эхэнэрнай наймаалагшадаа дахин хандана.

— Тиигыт даа! Һайн хубсаһан. Яахадааб гэхэдэ энэтнай һаял абтаад байнхай,—гээд Роза Мироновна энеэбхилнэ.

Энэрхы илдамаар хүн бүхэндэ хандажа шададаг нүхэр Медведева наймаалагшадайнгаа дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхадаг.

Ажалшадта хэрэгтэй хубсаһа хунарай ерэхэдэ, тэрэнээ эд бараа хэрэглэгшэдтэ дурадхаад, үгэеэ ойлголсоод байбал, худалдан абагшад хэды баяр омогорхоотой байдаг гээшэб?! Үргүү наймаалагшадай нэгэн Роза Мироновна өөрынгөө дүршэл мэргэжэл дээшэлүүлхын хойноһоо оролдон, Улаан-Үдын кооперативна техникумдэ заочноор һуралсажа байнхай.

А. Мантаевай фототекст.

ДАЛА НАҺАТА

Колхозно байгуулалтын түрүүшын жэлнүүдтэ түрэл нютагтаа хамтын ажалай тоогоодоходо Павел Павлович Красногоров тэрэ ажахые эмхидхэхэ ябадалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байгаа. Тэрэ гэхэнһээ хойшо артелиингээ ажал хүдэлмэридэ таһаралтагүйгөөр ябажа, нилээгээ баялигые арьбадхаха хэрэгтэ ехээр оролдого гаргалсаа.

Нүхэр Красногоров тариан ажалай, мал ажалай хүдэлмэринүүдтэ хэнээршье һэлэгэдэшэгүй дүй дүршэл ехэтэй ажалшан байһан.

Мүнөө Павел Павлович дала нэгэдэхи наһаяа гэшээ. Теэд хэды үндэр наһатай болоожо, гүрэнэй тэдхэмжэдэ гарабашье, миил һуудаггүй, саг үргэлжэ ажаллажа байдаг.

Мүнөө Баргажанай совхозой хоёрдохи отделениндэ ажаһууха зуураа, энэ үбгэн сагай хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдтэ хабаадалсажа, ехэ туһа хүргэнэ.

Д. Колмаков.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной мартын 19.

БОКС

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр

Гоё һайхан плакат, лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн Зүүн-Сибириин түмэр замшадай клуб. Боксоор мүрысөөн болохонь гэнэн һураг суу дуулагшад клубтаа олоороо суглараа. Удашын зургаан часта боксёрнууд парадта жагсажа, мүрысөөнэй судья нүхэр Никифоров боксёрнуудай мүрысөөнөө бэлэн болоһон тухай республикын спортын бүлгэм, организацинуудай союзай түлөөлэгшэдтэ элидхэбэ. Энэ һайн удаа мүрысөөнэй туг үргэхыень «Урожай» бүлгэмэй үнинэй боксёр Кравцов (Хяагта), Божунов («Труд») гэгшэдтэ дурадхагдана. Республикын «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури булялдахаар суглараашад эдиршүүл мүрысөөндэ дурадхагдана.

Хүнгэнэшэг бэегэйшүүл Бадмаев (Кабанск), Агбанцыренов (Хори) гэгшэд мүрысөө эхилбэ. Хори нютагһаа ерэһэн түлөөлэгшэнь нааданай эхиндэ өөрынгөө арсалдагшаһаа сасуу шадамар бэрхээр доболжо, нүхэрөө нокдаунда һуулгажа байгаад, торгоон тоглоонгүй шүүжэрхёо. Удаань мүн Хоринин түлөөлэгшэ Борисов Хяагтын Матвеевые очкогоор диилэбэ. «Улаан Оронго» колхозой түлөөлэгшэ Гармаев Цыденовтэй тулалдахада, баһал бэрхээр боксын һайн техника харуулаа. Тиигэжэ түрүүшын раундада илаба. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр тулалдаһан боксёрнуудай дундаһаа Хоринин үйлдэбэриин управлениин командынхид һайн бэлэдхэлтэй ерээ гэжэ тэмдэглэгтэй. Мүрысөөн хорёод боксёрнууд сооһоо түс управлениһаа дүрбэн хүн мүрысэхэдөө, булта һайн техникатайгаар тулалдажа, суглааргшадые баясуулаа.

Хүдөөгэй эдир боксёрнуудай һүүлдэ, боксоор городой түрүү һуури булялдаашадай аймаг суглараһан командунууд рингдэ гарана. Түрүүлэн гуша гаран эдиршүүл боксын гоё һайхан техникэтэй танилсаба. Юуб гэхэдэ, эдэнэрэй олонхид түрүүшынгээ мүрысөөн үнгэргэһэн байна. Тиибэшье һаа, шадамар бэрхээр наадагшадынь бэе бэеэ нокдаунда оруулжа байгаад, яһала һайнаар наадаба. Эдэнэрэй дундаһаа «Спартак» бүлгэмэй командын олон боксёрнууд һайн техникэтэй байба. Тут бүлгэмдэ тренерээр хүдэлдэг нэгдэхи разрядай боксёр Михаил Шантановай үүргэ яһала ехэ.

Эдиршүүлэй һүүлдэ эрашүүл мүрысэбэ. — Рингын улаан буланда «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Тышкевич, хүхэ буландань «Буревестник» трестын хүдэлмэрилэгшэн Банзаракцаев, — гээд сонсогдоно.

Эгээл хүнгэн бэетэй эдэ хоёр гонгын соһоргдохотой сасуу яһала һайн техника харуулна. Нэгэдэхи разрядай боксёр Банзаракцаев түрэлдэхэ бэнтайгаараа нүгөөдэ диилээ. Энэ үдэр городой 50 шахуу эрашүүл рингдэ гаража, боксын сабэр һайхан наада харуулаа. Тэдэнэй дундаһаа Нимаев («Труд»), «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Субанов, Бадмаев, Зүүн-Сибириин технологическэ институдай Вакжилов, Цуй Ю-сен болон бусад нэрлэгдэмээр.

Мүрысөөн бүхэндэ боксын һайн техника харуулагшадаар алдаршаһан Василий Иванов («Локомотив») мүн энэ үдэр шалгараа. Тэрэ өөрынгөө бүлгэмэй боксёр Бугаевтай рингдэ гараһан байгаа. Хоёр раундын түршэдэ сабэр техника харуулжа, булюу байһандань «шүүбэ» гэһэн дүн гараба.

Мүрысөөн суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ үнгэргэгдөө.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Хүдөө ажахын техникын Буряадай республиканска нэгэдэлээр дамжуулагдан, республикымнай колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын машина техникэ жэл бүхэндэ олоор абтана.

Энэ жэл элдэб маркын 1000 гаран трактор абтаха. Тэдэнэй ехэнхи хубинь байгша оной түрүүшын хахадта абтахаар хүлеэгдэнэ. Мүнөө зарим тракторнууд ерэжэ байха юм. Тэрэнэй тоодо «ДТ-54», «МТЗ-50 П», «ДТ-54 А» болон бусад трактор орено. Мүн тракторна 300 гаран сеялкэ, 250 плуг, тэдэнэй 100 гарниинь нарин рядтайгаар таридаг «СУБ-48» маркын сеялкэ болоно. Тэрэшэлэн кукуруза таридаг «СКГ-6» маркын 200 шахуу сеялкэ, дискэтэй болон зиг-заг борнойнууд олоор абтаха байна. «Т-40» гусенична 88 трактор, пропашной культуранудай ряд хоорондые элдүүрилхэ колесно 100 трактор асарагдаха.

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ эдэ техникэһээ гадна, хуряалгын машинанууд олоор абтаха. Тарая хуряадаг «СК-3» маркын 350 комбайн, мүн силос хуряалгын комбайнууд олоор абтаха байна. «СКГ-3» комбайн анха түрүүшынхеэ манай эндэ асарагдаха болонхой. Энэ комбайн элһэтэй, намагтай газарта һаадгүй ябадаг. Тиимэһээ тэдэниие Яруунын, Исенгын «Комсомольский» совхозууд абаха.

Республикымнай колхоз, совхозуудта ашаанай болон тусхай һү, бензин зөөдэг машинанууд олоор ерэхэ.

Мал ажалай гар хүдэлмэринүүдые онһожоруулхын тулада олохон техникэ үгтэхэ болоо. «Елочко» гэжэ үнеэ һаадаг 130 агрегат республикымнай һаалишад абаханъ. Эрьелдэдэг конвейертэй үнеэ һаалгын түхеэрэлгэ «карусель» энэ жэлэй 4-дэхи кварталда абтаха.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН МА... ТЕ...

Тэрэ Барга... сын нэрэмж... банскын Б... үгтэхэ юм...

Тарилгы... сагдаһан ... гадна, хүдө... ринүүдтэ ... түхеэрэлгэ... Дизельнэ ... «ДПС-20» ... тэй электро... һын станоо... «Дружба» ... гадаг токар... но элдэб ту... гагналгын ... рнин трансф... һүн сепарат... республикы... зүүдһаа гад... терскойнууд...

ХИЛЫН СААНАҺАА

Болгаро-советскэ хани барисаанай хэтэ мүнхын үндэһэ һуури

СОФИ, мартын 16. (ТАСС). Болгариин арад өөрынгөө түүхын һаруул һайхан үдэрнүүдые—ород арадай туһаламжаар Турциин дарлалтаһаа сулөөрһөө 85 жэлэй ойе ба хани барисаан, хани харилсаан болон харилсан туһаламжалха тухай договорой СССР болон Болгариин Арадай Республикын хоорондо баталагдаһанһаа хойшо 15 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ байна.

Городууд болон хүдөө тосхонуудаар ажалшадай баяр ёһололой суглаанууд үнгэргэгдэнэ. Эдэ суглаанудта хабаадагшад социализм байгуулха хэрэгтэ Болгарида ехэ туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө КПСС-тэ болон аха дүү совет арадта гүнзэгы баяр хүргэжэ байнхаа мэдүүлнэд.

СССР НРБ хоёрой хоорондо баталагдаһан энэ договорой түүхэтэ удха шанартай байдые Болгариин хэблэл, радио болон телевидени тэмдэглэнэ. Болгариин арадта «нангинаар һанагдадаг энэ договор хоёр аха дүү арадуудай хоорондохи хэтэ мүнхын хани барисаанай хүгжэлтын эдэрэжэлтэй үндэһэ һуури, Болгариин гадаадын политикын гол шугам, оршодо бээ даанги байдалай болон Болгарида социализм, коммунизм байгуулхын бата үндэһэн болоно» гэжэ «Земеделско знаме» газетэдэ болгаро-советскэ хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй түрүүлэгшэ Цола Драгойчева бэшэнэ.

Бүгэдэ ниитын жагсаал

ПАРИЖ, мартын 16. (ТАСС). Һалал нэгэдэнги, эбтэй зэтэй байнхаа харуулхын, горнягуудай зүб эрилтэнүүдые хангуулха эрмэлзэлтэй байһаа харуулхын тулада 10 мянган шахтёрнууд, олонхиднь һамгадаараа болон үхибүүдээрэ хамта Алеса городой үйлсэдэ үсэглэдэр гараба.

Үсэглэдэр бүхы орон дотороо 24 часай забастовко хэһэн түмэр замайхид, зарим предприятинуудай хүдэлмэришэд, мүн алба хаагшад, һуража байгаа залуушуул шахтёрнуудтай хамта жагсаалда гаралсажа ябаа. Засагай һүлдэ болохо түбэр үнгэтэй шарфнуудые бүһэлһэн бүхы шахтёрско тосхоннуудай мэрнүүд жагсаалда хабаадагшадай түрүү зэргэдэ ябаалдаба.

Алеса городой засагай зургаанай урдахи талмай дээрэ олон хүнүүдэй хабаадалгатай митинг болобо. Илалта туйлатараа тэмсэхые, монополинуудай правительствотай хэжэ байһан тэмсэлдэд хүдэлмэришэн ангиин ами нэгэдэлээ бэхижүүлхые уряалжа, ороной гурбан томо профсоюзуудай нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд энэ митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

США-да индейцүүдые баһана

НЬЮ-ЙОРК, мартын 16. (ТАСС). США-гай засагархид хадаа индейцүүдэй газар доорохи эрдэниие гаргаха зорилготойгоор газаряань эзэрхэжэ, «Крисчен Сайенс Монитор» газетын мэдээсэнэй ёһоор, Колорадо мүрэн шадар ажаһуудаг индейцүүдэй ахамадай соведэй мэдэлгүйгөөр Калифорниин засагархид энэ индейцүүдэй газарай хахадыень шахуу Ризона штатда үгэжэрхён байна.

Ахамадай совет штадай засагархидта эрид бүрушааалха хэба. Индейцүүд хууляар үгтэһэн газараа ээмэдэхэ эрхэтэй гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Франциин эскадра Касабланк ошобо

РАБАТ, мартын 16. (ТАСС). Франциин эскадра Үсэглэдэр Касабланкда айлшаар ерэбэ. Тэрэ эскадрада 10 корабль, тэрэ тоодо «де Грасс» гэжэ крейсер, «Клемансо» гэжэ авианосец оролсоно. Франциин эскадра энда дүрбэн үдэр соо байха.

„Хэдэн зуу мянган үт... эдеэ хоолгүй бай...

НЬЮ-ЙОРК, мартын 16. (ТАСС). «Манай ороной хэдэн зуу мянган үтэлэгшэд эдеэ хоолгүй байна. Мүнгэнөйнгөө ехэнхи хубиие медицинскэ туһаламжын түлөө түлэдэг даараһаа эдэ хүнүүд ядарна». США-гай үтэлһэн хүн зоной байдалые шэнжэлһэн сенатор Патрик Макнамара толгойлогшотой Американ сенадай комиссиин иимэ зобшолол гаргаһан тухай «Кэптл таймс» газетын редактор Уильям Эвью гэгшэ мэдээсэбэ.

«Конгрессые хүтэлбэридэг хүнүүд хадаа оромнай үтэлэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ мүнгэгүй гэжэ мэдүүлээ» гэжэ тэрэ бэшэнэ. Иимэ мэдүүлгын буруу байдые Эвью элирүүлээд, орон доторо элдэб юумэнэй нөөсэ хэжэ байһан правительствын тон ехэ гарза гаргашада уншагшадай анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, тон ехэ хромит худалдажа абахада правительство 31 миллиард доллар

...лэһэн байн... даһан наймаа... олзо олоо юм... ...жэ абадаг ... олон.

Хэрэгтэ хэр... дадан абажа, ... хынгэж хажу... рын газар ... ганда жэл бүр... конгресс түүн... колледждэ һур... шадай палатын... басаган һара... конгрессэдэ ...

Засаг барж... гүйбэр гарын ... ха зуураа, хар... хинда хиидх... «зоболонто т... үгэхэ аргатай б... бэшэнэ.

Америкын сенат... „галзуушуулые“ шүүм...

НЬЮ-ЙОРК, мартын 16. (ТАСС). Кубада доболго хэхэ эрилтэ табижа, шууяа татадаг конгрессэхи «галзуушуул» үсэгэлдэр сенадта хамараа сохоолба.

«Галзуушуул» Кубада эсэргүү доболгые дамжаһан уряа хэхээ болижо, тиихынгээ орондо Латиин Америкын арадуудай үгытэй ядуу байдалда анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ сенатор-демократ Джордж Макговерн мэдүүлбэ.

Кубада доболго хэжэ, Американ солдадуудай шуһа адхахаар бэлэн

...хүнүүд конгр... олон болошоо, ... рикын бодото ... гаа табидаг эд ... нүүд тон үсэн... лба.

Латиин Ам... даа иимэ муу... хада, тэндэ ... байдал, эконом... гэр байра еэ... шээ мэдэгдэг... мэр налог т... хэлэбэ.

Залуушуул буруушаа...

ТАСС-ай мэдээсэһэн ёһоор, Иракта боложо байһан аймшагтай муухай аашануудые болон Иракай арадай эрхим хүбүүдые алалга хюдалгые буруушааһан хүдэлмэришэд, студентнүүд залуушуулай митинг Варшавада болобо. Иракай арадые хамгаалгын комитедэй гэшүүн Касем Ахмед аль-Аббасые болон Польшын

...дээдэ һургууа... һан Иракай ст... бэ суглараашад... таба. Польшын... залуушуул Ира... ами нэгэн бай... бай хархис засаг... патриодуудые ... люулха гэһэн а...

Һаад ушаруулагдахаяа...

ТОКИО, мартын 16. (ТАСС). Японой суднануудай барилгын захил хэхэ ябадалые СССР-тэ таарамжагүй болгохо гэжэ США-гай бааладтаар Японой правительство оролдого гаргаһан байгаа. Тиибэшье, «Мицуи», «Мицубиси», «Хити», «Исикавадзима-Харима» болон бусад Японой судна барилгын томо томо компаниинууд Советскэ Союзтай наймаа хэхэ дуратай байһан дээрэһээ пра...

...вительствынгаа ... шаабад.

Тиинэжэнь ... өөһэдынгөө ... батай болод... хэлсээ хэхэ ... мтан уггаһан...

Мүнөө удэ... шадай болон Се... ын худалдаа ... цинүүдэй зуур... гүй хэлсээн ...

Парагвайда зэрлиг ааша...

ГАВАНА, мартын 16. (ТАСС). Парагвайн диктатор Стресснер өөрынгөө засагта зааашье эсэргүүсэгшэдые алаха хюдахаар бэлэн байна. Мүнөө үеэдэ оппозиционно либеральна партиин 80 шахуу Асунсьоной турмэдэ хаагдаанхай. Правительствын жандармнуудай мэнэ һаа яһан ехэ шабаа туладаһаар байна. Гэбэшье, байһан үедэ тэдэнэр арестовалагдаһан байгаа юм.

Сулөөрэлтын национальна фронтын хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Агапи...

...то Вальенте ... хүнүүдтэ 200 ... га тулахаб гэ... гэжэ эзэрхэй ... шэ Парагва... бадаралга хүнм... Латина агент...

Ц. ...

Энээниие мэдэхэ гүт?

Гурбан Иван

Манай үеын зуун жэлэй эхеэр нэгэ доро шахуу гурбан гайхамшаг баатарнууд циркын аренэ дээрэ үзэгдэжэ болоһон байна. Тэдэнэр: Иван Поддубный, Иван Заикин, Иван Шемякин. Эдэ «гурбан Иван» чемпионой лентэ болон медальнуудые бахим баридаг болоһон байгаа.

Францынай адар томо бүхэ Поль Понс, датска хүсэ ехэтэ Иес Педерсен, тэсабари ехэтэ немец Якоб Кох, һүртэ болгар Никола Петров—тэрэ үеын чемпион байһан эдэнэрэй ханиншье полтавын тарлашан Иван Поддубный урдаһаа тэнсэгүй.

Волжско ашаа тээгшэ Иван Заикин абарга ехэ хүсэтэй байһан. Тэрэнэй гараараа зангилаа гаратар нугалһан рельс Парижай музейнүүдэй нэгэндэ хадагалагдажа байдаг.

Бар хүсэ үзэлсэлгөөр далхайн түрүү һуури эзэлдэгшы мүрысөөнүүдтэ шүдхамал бүлцтэл сасуу сүмэтэй гурбадахи Иваниие—москвагай Шемякиниие илаха хүн байгаагүй. 160 килограмм бэетэй турка Нурулине диилэһэниинь мэдээжэ.

«Хүдөө ажахын календарьһаа» абтаба.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометеобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө, дэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһа шуурган болохогүй. Баруун хойто зүгһөө шангашагаар һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 9—11, үдэртөө 3—5 градус хүйтэн болохоор баг... саагдана.

Мартын 20-21-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйгээр байха, саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулахнаар һалхилха. Һүнэндөө хойто аймагуудта 25—30, бусад аймагуудта 16—21, үдэртөө 4—9 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Манай адрес, теле...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ж... —24-74, сельского хозяйства—47-59, совето... и культуры, литературы и искусства—34-05, ... транспорта, информации—35-14. писем и ра... отдела переводов и корректорская—35-95, ... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Мини... Бурятской АССР.
Н00377.